

Teologická fakulta
Katedra pedagogiky

Bakalářská práce

TRÁVENÍ VOLNÉHO ČASU MLÁDEŽE
V JINDŘICHOVĚ HRADCI A OKOLÍ

Vedoucí práce: doc. Michal Kaplánek, Th.D.

Autor práce: Karolína Korandová

Studijní obor: Pedagogika volného času

Ročník: 3

2020

Prohlašuji, že svoji bakalářskou práci jsem vypracovala samostatně pouze s použitím pramenů a literatury uvedených v seznamu citované literatury.

Prohlašuji, že, v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb. v platném znění, souhlasím se zveřejněním své bakalářské práce, a to v nezkrácené podobě elektronickou cestou ve veřejně přístupné části databáze STAG provozované Jihočeskou univerzitou v Českých Budějovicích na jejích internetových stránkách, a to se zachováním mého autorského práva k odevzdanému textu této kvalifikační práce. Souhlasím dále s tím, aby toutéž elektronickou cestou byly v souladu s uvedeným ustanovením zákona č. 111/1998 Sb. zveřejněny posudky školitele a oponentů práce i záznam o průběhu a výsledku obhajoby kvalifikační práce. Rovněž souhlasím s porovnáním textu mé kvalifikační práce s databází kvalifikačních prací Theses.cz provozovanou Národním registrem vysokoškolských kvalifikačních prací a systémem na odhalování plagiátů.

Dne: 30.6.2020

.....

Karolína Korandová

Děkuji vedoucímu bakalářské práce doc. Michalovi Kaplánkovi, Th.D. za jeho ochotu, cenné rady, hodnotné připomínky, vstřícný a milý přístup.

Obsah

Úvod	6
1 Prostředí	7
1.1 Vliv prostředí na jedince	8
1.2 Lokální prostředí	9
1.3 Vliv lokálního prostředí na výchovu	10
1.4 Městské prostředí	11
1.5 Venkovské prostředí	12
1.6 Životní styl ve městě a na venkově	14
1.7 Volný čas a životní styl	17
1.8 Rozdíly v trávení volného času ve městě a na venkově	18
2 Význam rodiny pro život dospívajících dětí a její vliv na trávení volného času dětí	19
2.1 Základní sociální funkce rodiny	21
2.1.1 Biologická a reprodukční funkce	21
2.1.2 Emocionální funkce	21
2.1.3 Ekonomická funkce	21
2.1.4 Socializační funkce	22
2.2 Vliv rodiny na trávení volného času	22
2.3 Vztah rodičů a dětí v období 12-15 let	23
2.3.1 Vztah s matkou	24
2.3.2 Vztah s otcem	25
2.4 Vliv rodičů na životní styl a volný čas dětí	26
2.5 Vliv vrstevníků na životní styl a volný čas dětí	27
2.6 Vliv médií na životní styl jedince	29
3 Faktory zvyšující pravděpodobnost výskytu sociálně patologických jevů	30
3.1 Sociální patologie a patologické jevy	31
3.2 Zdroje a příčiny patologických jevů	32
3.2.1 Endogenní příčiny	32
3.2.2 Exogenní příčiny	32
3.3 Charakteristické znaky sociálně patologických jevů u mládeže – drogové závislosti	33
3.3.1 Rozdělení drog	34
3.3.2 Kouření	34
3.3.3 Alkohol	35
3.3.4 Marihuana	35
3.4 Situace v rodině a její vliv na vznik sociálně patologických jevů	36
3.5 Prevence před sociálně patologickými jevy ze strany rodičů	37

4	Představení výzkumného šetření.....	37
4.1	Cíl výzkumu	38
4.2	Design výzkumného šetření	38
4.3	Popis výzkumného vzorku a způsob sběru dat	38
4.4	Výzkumné otázky a hypotézy	39
5	Výsledky výzkumného šetření.....	41
5.1	Volný čas strávený u počítače nebo u televize	50
5.2	Četnost sociálně patologických jevů u dětí žijících v Jindřichově Hradci a v okolí.....	51
5.3	Informovanost rodičů o životě jejich dětí	53
5.4	Vliv rodiny na prevenci sociálně patologických jevů.....	54
	Závěr.....	58
	Seznam literatury:.....	61
	Seznam příloh.....	64
	Abstrakt.....	67
	Abstract.....	67

Úvod

Tématem bakalářské práce jsem si zvolila trávení volného času v Jindřichově Hradci. Jedná se o téma, které mě zajímá. Vzhledem k tomu, že bydlím v Jindřichově Hradci, rozhodla jsem se zkoumat prožívání volného času dětí v tomto městě a jeho okolí. Protože jsem si i já prošla během svého dospívání stěhováním z venkova do města, ke komparaci těchto dvou světů mohu přistoupit s nadhledem, a čerpat také z poznatků mého osobního pozorování aktivit a životního stylu mládeže. Cílovou skupinu jsem si určila mládež, ve věku od 12 do 15 let.

Hlavním cílem mé práce bude odpovědět na otázku, zda lze, v případě Jindřichova Hradce a okolí, identifikovat výrazné rozdíly mezi dětmi žijícími na venkově a ve městě, a to vzhledem k následujícím třem oblastem: trávení volného času, sociálně patologickým jevům a životní spokojenosti. Porovnáním životního stylu mládeže a jejich vnímání volného času na vesnicích a ve městech si odpovím na otázku, zda jsou jejich světy po stránce trávení volného času identické, či se v nich vyskytují významné rozdíly.

Teoretická část popíše a charakterizuje důležité pojmy na základě nastudované literatury, která s daným tématem souvisí. K porovnání situace ve městě a na venkově je důležité nejprve identifikovat obecné rozdíly mezi životem na venkově a městě. V této části se budu také zabývat tím, jak prostředí ovlivňuje život mládeže obecně, a jestli má vliv na jejich trávení volného času. Dalším okruhem, kterým se chci zabývat, je rodina a význam vztahů, mezi rodiči a dětmi, pro spokojenost dětí a prevenci sociálně patologických jevů. Dalším tématem, je rozdíl mezi chlapci a dívkami, jejich formování vztahů, vzhledem nebezpečí sociálně patologických jevů v období pubescence. Patologickým jevům se chci podrobně věnovat v další kapitole, s důrazem na faktory, které je způsobují. Teoretická část je složená ze 3 základních okruhů.

V praktické části se budu zabývat výsledky empirického výzkumu a šesti základními otázkami, pro které jsem si stanovila 6 hypotéz. Tyto hypotézy vycházejí z teoretické části práce. Výzkumné šetření probíhalo formou dotazníkového šetření přímo ve školách v Jindřichově Hradci. Dotazník je zpracován ve stylu uzavřených otázek. Na základě analýzy odpovědí vyvrátím, či potvrdím navržené hypotézy.

Ve své práci jsem čerpala zejména z literatury týkající se sociologie, sociální pedagogiky, sociální patologie a vývojové psychologie. Jedním z nejvíce citovaných autorů v mé práci je Blahoslav Kraus.

1 Prostředí

Pro pochopení vlivů prostředí na jedince si musíme prvně definovat, co to vlastně prostředí je. S tímto pojmem pracuji prakticky v celé své závěrečné práci, proto jsem tuto kapitolu zvolila hned na začátek. Prostředí tvoří vše, kolem nás, zahrnuje tedy i rodinu, vrstevnické skupiny, patologické jevy a všechny ostatní vlivy zmiňované v mé práci.

Prostředí znamená vymezený prostor, který vytváří podněty nezbytné pro rozvoj jedince. Prostředím rozumíme veškeré předměty, jevy existující kolem nás, které jsou nezávislé na našem vědomí. Jedná se o prostor kolem nás, který vytváří objektivní realitu. (Kraus, Poláčková, 2001, s. 99). Prostředím rozumíme tedy podmínky pro lidský život.

Vztah prostředí a jedince je vztahem vzájemného působení, při kterém prostředí formuje jedince, ten pak své prostředí postupně poznává, mění a sám se opět proměňuje vlivem tohoto nového, lidskými zásahy změněného prostředí. Lidská společnost se snaží záměrně zasahovat do rozvoje jedince a utvářet ho v souladu se svými potřebami a ideály. Toto působení se označuje jako výchova. (Jůva, 1995, s. 21).

Prostředím tedy rozumíme činitele, který ovlivňuje výchovu každého z nás. Nelze říct, že na každého působí prostředí stejně. Jedná se o spoustu dalších faktorů, které na jedince působí a také záleží na individualitě každého z nás. Jak ale autoři uvádí, prostředí tvoří objektivní realitu kolem nás. Pojem prostředí bych zkusila vyjádřit metaforou bublina. Představme si, že prostředí je jakási bublina, kolem každého z nás. Vlivem a tlakem této bubliny, se každý jedinec mění ale zároveň je také on sám činitelem a tvar své bubliny dokáže změnit. Dá se tedy říct, že člověk není mechanickým produktem prostředí a dokáže ho svojí aktivitou měnit.

„Prostředí člověka zahrnuje vedle hmotných předmětů nezbytné vztahy, tedy vedle materiálního systému duchovní systém, tj. prvky jako věda, umění, morálka. Podstatné tedy je, že prostředí jako jistý vymezený prostor obsahuje podněty nezbytné pro rozvoj osobnosti.“ (Kraus, Poláčková, 2001, s. 99)

Z obecnějšího hlediska lze říct, že prostředí je historicky se utvářející systém jako produkt oboustranných vztahů společnosti a přírody (Kraus, Poláčková, 2001, s. 99). Jedná se o jevy, které jsou proměnné díky vlivů činností lidí.

1.1 Vliv prostředí na jedince

Prostředí, ve kterém žijeme, nás velmi ovlivňuje. Pojmeme prostředí rozumíme obecně mix geografických, environmentálních a sociálních faktorů, které mají vliv na utváření osobnosti jedince. „Každá bytost je ovlivňována tím, zda žije na venkově nebo ve městě. Toto prostředí vytváří určitou kulisu, ve které se odehrává náš lidský život. Dále disponuje i rysy, které mají formotvorný charakter.“ (Procházka, 2012, s. 122)

Každého jedince během celého života ovlivňují tři základní druhy prostředí:

- mikroprostředí
- mezzoprostředí
- makroprostředí

Mikroprostředí, do kterého řadíme rodinu, základní okruh přátel, vrstevníky, spolužáky a učitele. Podněty v tomto prostředí mívají největší intenzitu, frekvenci a délku trvání. Dalším prostředím je mezzoprostředí, které je vymezeno místem bydliště a okolím. Jedná se tedy o přírodu, kulturu i sociální vazby, školu jako a další kulturně výchovné instituce. Posledním prostředím je makroprostředí, zde jde zejména o společenské vlivy a podmínky, které se odrážejí v životě člověka a spolupůsobí na něj při formování jeho osobnosti. (Čáp, 1993).

Dle Krause dále můžeme dělit prostředí dle povahy daného teritoria na:

- a) venkovské
- b) městské
- c) velkoměstské (Kraus, Poláčková, 2001, s. 100)

Prostředí, kterým se pro účely své bakalářské práce zabývám by bylo v tomto případě zařazeno do teritoria venkovského a městského. Velkoměstské prostředí do své praktické části nezahrnuji a pouze ho ve své práci zmiňuji.

1.2 Lokální prostředí

Dalším pojmem, který je potřeba zmínit je lokální prostředí. Lokální prostředí je také východiskem pro moji BP. Toto prostředí, velmi ovlivňuje život každého z nás. Jedná se o prostor, který je zpravidla spojen s bydlištěm člověka. Lokální prostředí můžeme také definovat jako skupinu lidí, kteří žijí na určitém ohraničeném teritoriu, mají stejné tradice, symboly a podobné hodnoty. Využívají stejných institucí a služeb.

Hofbauer ve své knize uvádí ve spojení s lokálním prostředím, životem ve městě a na venkově, zásadní rozdíly „*Vesnice, města i regiony se od sebe odlišují tradicemi, sociálním i profesním profilem, ekonomickou a kulturní úrovní, postavením mladé generace i pozorností k její výchově a vzdělávání.*” (Hofbauer, 2004, s. 116)

Procházka ve své knize zase uvádí definici pojmu lokální prostředí dle R. Wroczynskiho, uvádějícího tyto znaky lokálního prostředí:

- malá rozloha (umožňující prožít fyzickou blízkost a fakticky realizovat vzájemné kontakty)
- relativní izolace od okolí (resp. geografické ohraničení, které umožňuje lokalitu určit a odlišit od ostatní krajiny)
- bezprostřední osobní kontakty všech členů společenství (prožitek sousedství, příbuznosti, vzájemného obeznámení)
- značná stejnorodost, příbuznost či podobnost (majetková, profesní, etnická, kulturní a náboženská)
- identické tradice (vazba na historické kořeny, podobné zvykové normy, kulturní zvyklosti, společné rituály, shody v kalendáři společenských událostí) (Procházka, 2012, s. 122)

Mezi znaky lokálního prostředí dle Krause pro porovnání řadíme:

- znaky demografické – Jedná se o velikost, která je dána zejména počtem obyvatel a s ní související hustota zalidnění či rozmístění obyvatel. V potaz se zde bere i jejich struktura, a to především etnická a sociální.
- komunikační síť – propojenost určitého prostředí dopravními prostředky, počítačovou sítí, dosah sdělovacích prostředků. Tyto determinanty ovlivňují zejména mobilitu obyvatel dané oblasti, jejich rychlost a kvalitu informovanosti a způsoby dorozumívání se
- ekonomické znaky – výrobní a obchodní jednotky, které se v dané oblasti vyskytují. Jedná se zejména o její celkový charakter, např. zemědělství, lázeňství apod. Dále se jedná o možnosti pracovního uplatnění, či výši průměrné mzdy.
- věcně-prostorová stránka – charakter zástavby, bytové poměry obyvatel, moderní obchodní centra, množství zeleně vyskytující se v dané oblasti, hřiště, sportoviště
- společensko-kulturní charakter – v této oblasti jde zejména o množství kulturních a vzdělávacích institucí, celkově o úroveň kulturního života v dané obci. Jako další sem řadíme např. náboženské, společenské a politické organizace.
- osobnostně– vztahová stránka – rozčlenění obyvatelstva do sociálních skupin (např. věkových, profesních, zájmových, etnických) i společenských vrstev. (Kraus, 2014, s. 94–95)

1.3 Vliv lokálního prostředí na výchovu

Lokální prostředí ve vztahu k výchově vnímáme zejména tak, že poznamenává jeho aktéry, především objekt výchovného působení (děti, mládež). „*Výchovný význam lokálního prostředí spočívá ve vlivech, které může uplatňovat na utváření osobnosti člověka. Bude-li cílevědomě přispívat k jeho rozmanitosti a zachování jeho funkčnosti, bude-li pro jedince stabilní a spojené s příjemnými prožitky, pak lze předpokládat, že bude podporovat pozitivní emoce, bude rozvíjet stabilitu osobnosti, dá člověku pocit bezpečí a jistoty.*” (Procházka, 2003, s. 124).

Každý z pedagogů, který měl možnost vychovávat děti na venkově i ve městě potvrzuje, že práce s dětmi z odlišných prostředí je rozdílná. (Kraus, 2014, s. 98).

Důležitost daného lokálního prostředí jak pak zejména důležitá v situacích, kdy je dítě vyčleněno z rodiny, případně jiné sociální skupiny. Nelze opomenout také pojem A. I. Bláhy: “sociální dědičnost”, kterým chtěl vyjádřit to, že vedle geneticky přenášených dispozic, se přenášejí i určité modely chování v daném prostředí (především v rodinném). (Kraus, 2001, s. 103).

Rozdíly mezi základními typy lokálního prostředí, které poznamenávají i utvářejí osobnost dítěte a odrážejí se v jejím charakteru lze sledovat v těchto dimenzích:

- sociální přizpůsobivost – městské děti a mládež bývají adaptabilnější, racionálnější, samostatnější, odbojnější méně kritické a disciplinovaní v kontaktu s lidmi
- sociabilita – ve městech existuje více kontaktů, ale méně osobních styků
- míra radikalismu a konzervatismu – obyvatelé venkova bývají konzervativnější, i když s rostoucí celkovou informovaností rozdíly pomalu mizí
- životní aspirace – náročnost na povolání – vzdělání bývá u městských dětí a mládeže vyšší, ale i zde se rozdíly postupně vyrovnávají (Kraus, 2014, s. 99)

1.4 Městské prostředí

“Ze sociologického hlediska označujeme jako město lidské sídlo s vysokou hustotou obyvatel a komunikací, rozvinutou délbou práce a poskytování služeb uspokojujících převážnou většinu potřeb obyvatel a s vysokou mírou kulturní a hmotné směny.” (Jandourek, 2003, s. 197)

Městem rozumíme prostředí, ve kterém převládá anonymita a otažitost sociálních vztahů. Anonymita je pro městské prostředí charakteristická. V určitých případech se jedná i otažitost sociálních vztahů, ale také o nezávaznost a neodpovědnost člověka sám k sobě i svému okolí. Ve městě se důsledkem tohoto objevují ve větší míře i sociálně patologické jevy jako například násilí, závislosti, bezdomovectví.

Městský život umožňuje dětem a dospívajícím více neformálních a individuálních, společenských i zájmových činností než život na venkově. Nabízí větší a pestřejší nabídku volnočasových aktivit. Z části na to má vliv stále rostoucí počet obyvatel.

Trávení volného času je zde velmi úzce spojeno s institucemi, které se volnočasovými aktivitami zabývají. Mladiství zde mají možnost setkávat se s vrstevníky, navazovat nové kontakty, a zároveň jsou institucemi chráněny před sociálními, bezpečnostními a výchovnými riziky. Je zde o mnoho více příležitostí, jak se svým volným časem nakládat. Městské prostředí pro své obyvatele nabízí širokou nabídku různých sportovišť, hal, bazénů, zábavných center.

Znaky městského prostředí dle T. Pilcha:

- účast obyvatel, mládeže ve velkém množství různých cílových a účelových skupin
- dominance konzumního přístupu a méně hluboké mezilidské vztahy
- zánik tradičních autorit, nedostatek výrazných společenských autorit
- nefungující neformální společenská kontrola
- výrazná anonymita v životě a činnostech v dané lokalitě
- značný pokles významu institutu sousedství
- velká proměnlivost, rychlost změn v celém životě
- výrazná diferenciacie v profesní struktuře a společenském rozvrstvení (Kraus, 2014, s. 95).

1.5 Venkovské prostředí

Venkovské prostředí spojuje většina autorů s výrazem příroda. Příroda je tedy jedním z charakteristických znaků pro venkov. Venkovské prostředí je také spojeno s menším množstvím nabízených služeb. Dalším charakteristickým znakem venkova je snaha o zachování lidové kultury a dodržování tradic. Avšak tradiční venkov, tak jak ho známe, se v dnešní době radikálně změnil. Příčinou jsou hromadné sdělovací prostředky. Znásobilo se množství kulturních a jiných podnětů a ve všech směrech jej ovlivnil vědeckotechnický pokrok. Tento pokrok poznamenal chod rodin, ale také zemědělskou výrobu, která je pro venkov charakteristická. Díky tomuto pokroku mají zemědělci mnohem více volného času, přesto se však jejich pracovní doba vyznačuje sezónností. Dále velmi zapůsobil i rozvoj veřejné hromadné dopravy a běžná motorizace rodin. Díky tomuto se rodiny obohatily mnohem více o sociální kontakty. V současné době spousta

obyvatel venkova dojíždí za svou prací z vesnice do města a jejich profesionální zaměření nemá již s původním venkovem nic společného. To vše změnilo situaci a přiblížilo život na vesnici životu městskému. Nelze ale říct, že veškeré rozdíly vymizely.

Mládež z vesnic nemá tolik možností, jak trávit volný čas oproti dětem z města. Většinou musí na své zájmové útvary dojíždět do města. Vzhledem k tomu, že vesnice nemají pro tyto aktivity materiální podmínky. Dětem žijícím na vesnici je tedy účast zájmových útvarech ztížena dojížděním.

Kulturní život na vesnici je postaven na výše zmíněných tradicích, jako jsou například hasičské sbory, skaut, junáky, pěvecké sbory apod. Kvalita kulturního života vesnic plyne ze zájmů svých obyvatel a obzvláště z nadšení dobrovolníků, kteří se podílejí na organizaci. Je velmi důležité, aby i malé obce měly svoji kulturně společenskou činnost jak pro mladé, tak i pro dospělé. Což bohužel není ve většině případech možné a realizovatelné, vzhledem k uspěchanosti života lidí a pracovní vytíženosti rodičů, které se na vesnicích snažili dříve pro své děti tyto podmínky vytvářet, a také lze říct, že ne každá vesnice toto nadšení sdílí. Řada dětí tak vyrůstá na vesnicích stejně bezcílně jako ve městech. (Gulová, 2002, s. 117–118).

Vzhledem ke klesajícímu množství obyvatel žijících na vesnici, zanikají také kulturní zařízení přímo v obcích, které samotnou obec rozvíjeli. Stoupla však mobilita dětí z venkova, kteří mají možnosti účasti na volnočasových aktivitách mimo své bydliště. Ve většině případech v blízkém městě, kam pravidelně dojíždí na povinnou školní docházku.

V dnešní době se již i v malých obcích vyskytuje problém se sociálně negativními jevy jako např. drogami. Dříve byl tento jev charakteristický spíše pro mládež ze sídlišť z větších měst. Vyskytují se zde také problémy v rodinách. Což také zapříčiňuje vznik negativních jevů u dětí a mládeže.

Aktuálně již nemůžeme venkov označit za starý a tradiční a město přívlastkem pro nové a moderní. Lidské životy na venkově a ve městě se v dnešní době velmi prolínají a nelze je od sebe striktně oddělovat. Jako příklad mohou sloužit například fenomén dnešní doby, a to satelitní městečka, kde nelze určit jasné hranice. V tomto případě není jasné, zda se jedná o město, či venkov.

1.6 Životní styl ve městě a na venkově

Životním stylem rozumíme způsob života, kterým lidé žijí. Přesněji řečeno tedy způsob, jakým lidé bydlí, stravují se, vzdělávají se, chovají se, baví, pracují a dodržují hodnoty.

Jedná se o kategorii velmi širokou a složitou. Pávková životní styl ve své knize shrnula takto: „*Životní styl v sobě zahrnuje hodnotovou orientaci člověka, projevuje se v jeho chování i ve způsobu využívání a ovlivňování materiálních a sociálních životních podmínek. Všechny tyto skutečnosti lze posuzovat mimo jiné i z hlediska volného času a hospodaření s ním.*“ (Pávková, 1999, s. 28)

V rámci fyzického prostředí se nejvíce sledují životní styly na venkově a ve městě. Zkoumají se jejich vzájemné odlišnosti. V minulosti se tyto dva životní styly polarizovali tím, že život na venkově má více pozitiv, a naopak život ve městě více negativ. V dnešní době ale o těch dvou pólech takto mluvit nemůžeme. Žijeme v moderním světě a můžeme hovořit spíše o „urbanizovaném“ životním stylu, který se realizuje v urbanizovaném prostředí.

Matoušková uvádí, že pokud hovoříme o komparaci města a venkova, vyskytují se nám zde různé dvojice protikladů jako moderní x tradiční, uspěchaný x klidný, nový x starý. (Matoušková, Markvartová, 2011 s. 42).

Srovnání vybraných momentů města a venkova dle Musila:

Obecné rysy sociálních vazeb

Venkov	Město
převaha vzoru pospolitního charakteru, lidé jsou navzájem spojeni četnými vztahy a mají četné kontakty	převaha účelových, asociativních vztahů, přestože potenciaálně existuje větší počet kontaktů a vztahů, tyto vztahy vzájemně nesplývají
sociální soudržnost spočívá do značné míry na podobnosti jednotlivců	sociální soudružnost spočívá spíše na rozmanitosti a komplementaritě, která se vyvinula s dělbou práce

Sociální pole

Venkov	Město
menší počet osob tvoří celkově sociální pole jednotlivců, je více či méně dáno lidnatostí obce	celkové sociální pole jednotlivce je potenciaálně i fakticky větší než na venkově
v menších obcích se všichni znají osobně	ve velkoměstech se většina lidí nezná, a přitom jsou, díky velké hustotě navzájem v častých fyzických kontaktech
stabilita a stejnorodost obyvatelstva žijících po generace v podobných podmínkách vede k pevnějším vztahům mezi obyvateli	růst měst a různorodost obyvatelstva, spojené s tím, že lidé spolu žijí kratší dobu bez společné tradice, vede ke slabším vztahům mezi obyvateli

Povaha sociálních kontaktů

Venkov	Město
<p>sociální vztahy a kontakty mezi lidmi jsou často cílem jednání samy o sobě, spontánní komunikace má vlastní hodnotu</p> <p>povaha sociálních kontaktů je osobní a trvalejší</p> <p>přímá komunikace je stále významnější a lidé přikládají velký význam (vedle informací z masmédií) právě přímé osobní komunikaci</p>	<p>sociální vztahy jsou ve stále větší míře instrumentální povahy, tj. jsou prostředkem k dosažení dílčích cílů</p> <p>povaha mnoha sociálních kontaktů je často neosobní, povrchní a přechodná</p> <p>roste význam nepřímé komunikace a informací a vazeb vytvářených masmédií</p>

Struktura sociálních rolí

Venkov	Město
<p>lidé ve venkovských obcích vystupují často vůči týmž osobám v četných a různých rolích</p> <p>lidé jsou nositeli většího počtu rolí a současně a ve vzájemných vztazích vystupují ve větší míře jako “celé” osobnosti</p> <p>vazby mezi lidmi jsou vytvářeny mnohočetnými a “hustými” vztahy plynoucími z toho, že lidé navzájem vystupují ve více rolích</p>	<p>lidé ve městě vystupují vůči různým lidem v různých rolích</p> <p>ve vzájemných vztazích mezi lidmi mají rostoucí význam vztahy vybudované kolem jednotlivých rolí</p> <p>vazby mezi lidmi jsou vytvářeny partikulárními a segmentovanými vztahy, které jsou “řidší” a volnější</p>

(Musil, 1982, s. 129-130)

Dalším faktorem ovlivňující životní styl jsou životní podmínky. Mezi základní životní podmínky, které se podílejí na utváření životního stylu řadíme:

1. geografické a ekologické – poloha prostoru
2. biologické – pohlaví, věk, zdraví
3. demografické – přírodní a sociální faktory
4. sociálně-politické a politické– sociální struktura, stratifikace
5. sociálně ekonomické – ekonomické – životní úroveň
6. kulturní a obecně ideové– kultura a hodnoty
7. technologické– mechanizace, robotizace, ... (Kraus, Poláčková, 2001, s. 153)

1.7 Volný čas a životní styl

Obecně se ví, že mládež má ze všech věkových skupin nejvíce volna. S tímto volným časem nedovede vždy účelně nakládat. Volný čas (angl. leisure) má ve vztahu k jedinci základní funkce, mezi které řadíme funkce relaxační, rekreační a rozvojovou. Za volný čas považujeme tedy čas, kdy si jedinec svobodně volí svou činnost, na základě jeho zájmů, nálad a pocitů. Jedná se o čas mimopracovní a čas potřebný k zajištění základních lidských potřeb.

V pedagogickém slovníku nacházíme tuto definici volného času: „*Čas, se kterým člověk může nakládat podle svého uvážení a na základě svých zájmů. Volný čas je doba, která zůstane z 24 hodin po odečtení času věnovanému práci, péči o rodinu a domácnost, péči o vlastní fyzické potřeby (včetně spánku). Na výchovu a vzdělávání ve volném čase je zaměřena pedagogika volného času.*“ (Průcha, 1995, s. 255)

Kaplánek ve své knize dělí volný čas na dvě složky:

1. kvalitativní – pozitivní: je obecně přijímán jako čas, kdy si daný jedinec dobře uvědomuje kvalitu volného času a svoji svobodu ve výběru nejen pohybových aktivit, kterými chce vyplňovat svůj volný čas

2. kvantitativní – negativní: nazýváme ten volný čas, který stojí proti času strávenému v práci, avšak člověk takovou dobu chápe pouze jako určitý časový úsek, ve kterém má volno od práce (Kaplánek, 2012).

Horst W. Opaschovski dále rozděluje funkce volného času na:

- rekreaci
- kompenzaci
- výchovu a další vzdělávání
- kontemplaci – hledání smyslu života
- komunikaci
- participaci
- integraci
- enkulturaci (Hofbauer, 2004, s. 14)

To, jak jedinec tráví svůj volný čas je dalším ukazatelem životního stylu. „*Životní styl zahrnuje hodnotovou orientaci člověka a projevuje se v jeho chování i ve způsobu využívání a ovlivňování materiálních i sociálních životních podmínek.*“ (Pávková, 2002, s. 29). Každý člověk má svůj individuální systém hodnot, který se utváří vlivem životních podmínek, které na jedince působí a samotnou aktivitou člověka. Z hlediska volného času rozlišujeme podle toho, jakou hodnotu volnému času přiřkládají. Pro některé je největší hodnotou práce, pro druhého zase volný čas strávený s rodinou. Jak již bylo zmíněno, někdo svůj volný čas přeceňuje, někdo zase podceňuje. Ovšem ani jedno není znakem ideálu, Je potřeba, aby si jedinec dokázal uvést do rovnováhy pracovní povinnosti a volný čas. Obě tyto oblasti jsou velmi významné a měly by mít své místo v životě každého z nás.

1.8 Rozdíly v trávení volného času ve městě a na venkově

Pro děti a mládež z města je typické trávení volného času v rámci institucí, které se volnočasovými aktivitami zabývají. Dětem a mladým lidem umožňuje neformální individuální i společné zájmové nebo veřejně prospěšné činnosti. Jedná se o zejména o

volnočasová střediska, kde jedinci mohou trávit čas dle své libosti. Mezi tyto střediska řadíme např. domy dětí a mládeže.

V polarizaci však stojí fakt, že pro město je typická anonymita a nižší sociální kontrola. Ve městě je větší riziko, že se jedinec chytne „špatné“ vrstevnické skupiny, kde jedinci nejsou například rodinou vedeni ke smysluplnému trávení volného času a jedinec začne přijímat vzorce chování a hodnoty dané party. Z toho pak vychází větší procento vzniku sociálně negativních jevů. (Hofbauer, 2004, s. 30).

Trávení volného času a obecně realizace volného času mimo město však prochází výraznou proměnou. Lidé žijící ve městě, přenášejí část svých aktivit na venkov. Většinou celé rodiny odjíždí trávit svůj volný čas mimo město na chalupu, chatu či pobyt v přírodě.

Mládež z obcí nemá tolik možností, jak se svým volným časem nakládat za pomoci institucí, vzhledem k možnosti obcí volnočasová střediska provozovat. V obci obecně není tolik možností, jak se svým volným časem nakládat. Většina mladých musí tedy za zájmovou činností dojíždět, což někdy může být velmi problematické. Pro mládež žijící na venkově je typické trávení volného času spojeno s přírodou. Příroda zde kompenzuje nedostatek nabídky volnočasových aktivit. Pobyt v přírodě je přístupný všem a je zadarmo. Navíc trávení volného času v přírodě je pro člověka mnohem přirozenější.

2 Význam rodiny pro život dospívajících dětí a její vliv na trávení volného času dětí

Jako další kapitolu jsem zvolila význam rodiny pro život dospívajících, protože rodina je základním a primárním činitelem, která působí na každého jedince. Tvoří tedy první primární prostředí, kolem každého z nás.

Každý jedinec intuitivně ví, co výraz rodina znamená. Mohlo by se tedy zdát, že definovat rodinu je velmi jednoduché. Definice rodiny se však v různých knihách, od různých autorů liší. Nejjednodušší definicí by mohla být definice: Rodina je základní společenská jednotka. Tuto definici zná snad každý, ale myslím si, že v dnešní době je již

toto tvrzení překonané, pokud přihlídneme k fenoménům dnešní moderní doby (singles, velká rozvodovost, „život na psí knížku“).

Rodinou rozumíme prostředí, které si jedinec nijak nevybírá. Od svého narození člověk přebírá vše, co má kolem sebe, co se kolem něj děje a co vnímá. Rodina bývá silnější než jiné vlivy přicházející například ze zázemí školy. Je nejvýznamnějším socializačním činitelem, probíhá zde tzv. primární socializace. Cílem rodinné výchovy je uvedení dítěte do kulturního prostředí, naučit je orientaci v tomto prostředí plném společenských norem. (Kraus, Poláčková, 2001, s. 57)

„V moderní rodinné politice je za rodinu pokládán soubor společně bydlících a hospodařících manželů nebo partnerů s dítětem nebo dětmi, příp. jednoho rodiče s dítětem nebo s dětmi. Protože s manželskými nebo partnerskými páry nebo jednotlivci a dětmi často žijí i jiné osoby, lze užívat v tomto smyslu přesnějšího pojmu rodinná domácnost, jejímž jádrem je úplná nebo neúplná rodina.“ (Krebs, 2007, s. 348)

Rodinou rozumíme první sociální skupinu každého z nás. Pro většinu tato sociální skupina zůstává i tou nejdůležitější nejen celé dětství, ale také po celý život. I když se role během celého života mění. Základním činitelem, který na děti působí od nejtělejšího věku je rodinné prostředí. Největší vliv na dítě mají rodiče, sourozenci, prarodiče, ostatní rodina a známí. Tento vliv na dítě je naprosto zásadní a nenahraditelný. Nejlepší a nejúčinnější prevencí před všemi patologickými jevy je zdravá a fungující rodina, štastné, harmonické prostředí, jehož základem je manželství (Hardy, Mühlpachr, Dudášová, 2011).

Pro každého jedince by měla být rodina jako primární skupina především emocionálním zázemím, pilířem bezpečí a jistoty, stimulace, podnětů a uznání, místem elementárních zkušeností a základnou pro vstup do společnosti. (Sobotková, 2001, s. 25)

Manželský subsystém hraje největší roli ve všech vývojových fázích životního cyklu rodiny. Celkový úspěch jakékoliv rodiny je založen do značné míry na schopnosti ženy a muže vypracovat si dobře fungující vztah. Způsoby, jakým manželé činí určitá rozhodnutí, jak zvládají konflikty, jak plánují budoucnost společné rodiny, jak si vzájemně uspokojují potřeby jistoty, sexuální aj., je určitým modelem interakce a intimity mezi mužem a ženou, který ovlivňuje i vývoj dětí. (Tamtéž s. 25)

2.1 Základní sociální funkce rodiny

Funkcemi rodiny rozumíme pojmy, které jsou velmi podstatné pro základní fungování rodiny. Jedná se o souhrn základních 4 funkcí, které by měla každá rodina plnit, pro její správné fungování. Vzájemné propojení těchto funkcí napomáhá k udržení či zlepšení rodinného soužití a fungování uvnitř i mimo rodinu. Jsou jimi:

- Biologická a reprodukční funkce
- Emocionální funkce
- Ekonomická funkce
- Socializační a výchovná funkce

Naplnění těchto základních funkcí rodiny spolu velmi úzce souvisí. Povaha těchto souvislostí může být někdy velmi těžká, a především se v průběhu života rodiny mění.

2.1.1 Biologická a reprodukční funkce

Je chápána a uznávána legislativně i eticky jako prostředí pro uspokojování lidských sexuálních potřeb manželů a ve smyslu zajišťující reprodukci lidského potenciálu na úrovni samotné rodiny nebo na úrovni celé společnosti.

2.1.2 Emocionální funkce

Je pro rodinu zásadní a nezastupitelná. Žádná jiná instituce nedokáže vytvořit podobné, natolik potřebné citové zázemí, pocit lásky, bezpečí a jistoty, a tak podstata a smysl nemohou být nikdy proměněny. (Kraus, 2014. s. 83).

2.1.3 Ekonomická funkce

Funkcí ekonomickou je myšleno materiální zajištění všech členů rodiny. Jedná se především o zajištění bydlení, oděvu, obživy, výdajů spojených se vzděláváním a prací. Jedná se o funkci, která vytváří materiální podmínky pro funkce ostatní. Jejím hlavním úkolem je tedy zajištění všech členů dané rodiny. Rodina, pokud je funkční, si navzájem vypomáhá finančně i mezi ostatními příbuznými. Jedná se o funkci, která vytváří podmínky pro ostatní funkce.

2.1.4 Socializační funkce

Rodina je místo, kde dítě prochází svým prvním socializačním prostředím. V rodině si dítě osvojuje a rozvíjí své schopnosti a dovednosti. Dítě zaujímá určité postoje a sociální návyky. Rodina je ve výchovném procesu svých dětí první a nejdůležitější činitel socializace. Jejich povinností je být vzorem, a odpovědnost za rozvoj, chování a jednání svých dětí.

Rodiče zde určují první základní pravidla chování. Rodiče by tedy měli být svým dětem příkladem.

2.2 Vliv rodiny na trávení volného času

Daná rodina a vliv výchovy jedince na trávení volného času má významný vliv na jedince. Rodina velmi zásadně ovlivňuje jeho výběr. Výchovou a stylem života je podmíněn jedincův pohled na volný čas. Hofbauer ve své knize nazývá rodinu jakýmsi inspirátorem, podporovatelem a realizátorem volnočasových aktivit pro své děti.

Působení rodiny v této oblasti lze sledovat v těchto oblastech:

- nápodoba a reprodukce – předávání určitých vzorců chování a jednání
- uskutečňování individuálních i společenských pravidelných zájmových činností dětí v rodině – dítě pokračuje v tom, co započali jeho rodiče, případně v jeho duchu
- citlivým sledováním a cílevědomým reagováním na potřeby, zájmy a nadání dětí – rodina pomáhá dětem najít sama sebe (Hofbauer, 2004, s. 61).

2.3 Vztah rodičů a dětí v období 12-15 let

O pubescenci mluvíme obvykle ve věku mezi 12–15 let. Dle Piageta se jedná o období stádia formálních operací. Erik Erikson toto období nazývá již adolescencí, kdy proti stojí identita ega proti zmatení rolí. Je to doba mezi dětstvím a dospělostí. První fáze dospívání začíná přibližně v 11 letech a končí v 15 letech. V tomto období dochází ke komplexní proměně osobnosti, a to ve všech oblastech. Jedná se o oblasti somatické, psychické i sociální. Většina z těchto změn je podmíněna biologicky, ale ovlivňují je také faktory psychické a sociální. Průběh dospívání je závislý na konkrétních kulturních a společenských podmínkách, ze kterých vyplývají požadavky a očekávání společnosti ve vztahu k dospívajícím jedincům. „*Jedná se o období hledání a přehodnocování hodnot. V tomto období má jedinec zvládnout svou vlastní proměnu a dosáhnout přijatelného sociálního postavení a vytvořit si subjektivně uspokojivou, zralejší formu vlastní identity.*“ (Vágnerová, 2015, s. 321).

Je to období velkých změn. Můžeme ho také označit za období přechodu ke zrychleným a rychle se měnícím procesem, změnou v kognitivním sociální a psychické oblasti, která je doprovázena celkovou tělesnou přestavbou, následována novými tělesnými zkušenostmi, které jsou z části prožívány jako matoucí, a zároveň vedou k novým poznatkům. Říčan ve své knize toto období nazývá: časem první lásky. „*Jedinec v tomto období mnohem hlouběji chápe svou individualitu a hledá svůj „osobitý rukopis“.*“ (Říčan, 2014, s. 169).

Společnost již má na jedince v tomto období vyhraněná určitá očekávání, kterých si jsou dospívající jedinci vědomi a snaží se jim přizpůsobit.

- ženská role je obecně chápána jako méně imponující. Je nelákavá a spojená s mnoha omezeními. „*Od dívek v tomto věku je vyžadována větší zodpovědnost a konformita ke společenským požadavkům, vyplývajících z jejich pohlavní zralosti, spojené s možností otěhotnění, a tudíž i s větší zranitelností. Dívky jsou více omezovány, mají menší svobodu v rozhodování o náplni svého volného času i výběru vrstevnické skupiny.*“ (Vágnerová, 2005, s. 242)
- mužská role je obecně hodnocena jako výhodnější. Pro jedince přináší větší privilegia i vyšší společenskou prestiž. Muž v tomto věku není tolik omezován biologicky ani sociálně a je svobodnější a nezávislejší.

V tomto období jsou velmi výrazné individuální rozdíly, jedná-li se jak o tělesný, ale i o duševní vývoj. Ještě větší rozdíly se objevují v psychosociálním a citovém vývoji jedince. Tyto rozdíly se projevují zejména ve způsobu trávení volného času. Zde je obrovská škála možností, s jakými rozdíly se můžeme setkat. Říčan uvádí například prosté smyslové hříčky a oproti vážnějším zájmům na úrovni náročných hobby dospělých.

V období pubescence závislost na rodičích klesá a vytvářejí se vazby k vrstevníkům, ke kterým se dítě čím dál více orientuje. Proces, kdy se jedinec odpoutává od rodičů a postupně se začleňuje, má v každém stádiu jinou podobu, ale nezastavuje se. Pubescenti jsou v tomto věku dále blíže k samostatnosti. Avšak vztahy s rodiči jsou stále ještě na prvním místě, a to díky existenční závislosti, ale také díky citové vazbě. Pubescent ve svém věku potřebuje stále výchovné vedení, nenásilné a opatrné, zároveň ale velmi pozorné.

Dítě si v období pubescence velmi silně uvědomuje, že se loučí se svou dětsky samozřejmou loajalitou, dětskou důvěřivostí a něhou k rodičům. Proto toto období bývá velmi bolestné a citově náročné. V některých případech pubescenti nacházejí ve svých rodičích vřelost, ale ve většině případech se setkáváme s kritickým chováním vůči rodičům. Vedle lásky je zde náhle zloba, mluvíme tedy o pubescentním negativismu. Jedná se o útok na autority. V těchto situacích jedinec sleduje chování rodičů, a ve většině případech zastává opačné stanovisko než oni. Nejedná se pouze o vzpouru vůči rodičům, v tomto věku přicházejí vzpoury týkající se dalších autorit, např. pedagogů.

“Pubescentní vzpoura je normální stádium a má svůj vývojový smysl”. (Říčan, 2014, s. 182) Usnadňuje vymanění se z dětské citové závislosti, který je velmi podstatný pro vytvoření si pozdějšího nového zralejšího citového vztahu. Jedná se o zkoušku vlastních sil. Kterou je potřeba, aby si každý jedinec během svého života prošel. Zkouškou rodinných vztahů v období pubescence bývá také volba povolání.

2.3.1 Vztah s matkou

V období pubescence jedinec odmítá především nadměrné pečovatelské, hlídání a dávání rad. Pečovatelské chování je typické spíše pro matky. Dívky i chlapci v tomto věku se snaží z pozice „opečovávaného objektu“ jakkoliv uniknout. Matky tyto úniky považují za

projevy nevděku a nespravedlnosti. Mezi matkou a dcerou má vztah jiný charakter než vztah mezi otcem a synem.

Matka a dcera mají mezi sebou vztah založený nad projevech vzájemné podpory s důrazem na podporu mezilidských vztahů a na péči o druhé. Tento vztah však může být v období narušen vzájemnou rivalitou, vyplývající z potřeby dívky zdůraznit svou vlastní ženskou roli a z potřeby matky tuto tendenci potlačit. Dospívající dcery si rády půjčují kosmetiku a oblečení své matky a snaží se vypadat dospěleji a pro muže přitažlivěji. Dcera vždy od své matky potřebuje podporu v rozvoji ženské role. Matka by neměla svou ženskou roli rezignovat, protože nebude pro svou dceru přijatelným vzorem. (Vágnerová, 2000, s. 242)

2.3.2 Vztah s otcem

Ve vztahu k dceři otec funguje jako model mužské role. Dcery si někdy potvrzují své nově získané role ve vztahu k otci a zkoušejí, jaké budou jejich reakce. Reakce otců jsou v tomto ohledu velmi různorodé. Naprosté odmítání ženských projevů a opakem jejich akceptace, která se promítá do žárlivostí na její vrstevnické ctitele.

Zatímco vztah otce a syna bývá velmi vyhraněný a je pro něj velmi typické zdůraznění mužské identity, ve smyslu sdílení společné příslušnosti k mužské komunitě s jejími zvláštními vztahy a loajalitou. Velmi významným faktorem, který ovlivňuje vztah otce a syna je změna fyzických znaků a kompetencí. Ne zřídka se stává, že 15letý syn přeroste svého otce a je fyzicky obratnější než on. Což je paralelou k proměně vztahu matky s dcerou, kdy dochází k proměnám vzájemného poměru atraktivity.

Dospívající syn se již snaží osamostatnit a odmítá společnost svého otce. Do určité míry se svému otci vzdaluje a dává přednost svým vrstevníkům. Otec pro ně neztrácí význam. Synovi však stačí pouhé vědomí, že se na svého otce může kdykoliv spolehnout. Otcové si v tuto chvíli neuvědomují, že jde o běžný vývojový jev a prožívá tyto změny jako nevděk, či neúctu. Syn od svého otce potřebuje podporu v rozvoji mužské role. (Vágnerová, 2000, s. 243)

2.4 Vliv rodičů na životní styl a volný čas dětí

Cílem volného času je, aby jedinci i společnosti přinášel pozitivní hodnoty. Vzhledem k proměnám naší společnosti má i tato vědní disciplína rychlý vývoj. Zejména u dětí tvoří volný čas podstatnou část dne a je velmi důležité, aby byl ovlivňován rodiči, vzhledem k tomu, že za svůj život nenabýli zkušenosti a potřebují citlivé vedení, a také se nedokážou orientovat ve všech volnočasových možnostech. Říčan uvádí „*Zaměstnání pubescentů ve volném čase odpovídá jejich celkové a rozumové vyspělosti a má stále rostoucí význam pro vývoj všech složek osobnosti.*“ (Říčan, 2014, s. 176)

Rodina dítěti poskytuje základní vzorce chování a výchovnou a hodnotovou orientaci. Rodiče dětí mají rozhodující vliv na psychický vývoj dítěte. Říčan a Janošová uvádějí, že hodnotová orientace je základ výchovy a je to hodnotový žebříček, který dětem vštěpujeme v rodině. Na předním místě tohoto žebříčku má být vzájemná solidarita a ochrana slabších. Ta má být alespoň v rovnováze s hodnotou osobního prospěchu a vyniknutí. Špatné osobní pojetí výchovy ze strany rodičů má za následek nevhodného chování dětí.

Patologické chování mají častěji ty děti, u kterých byly nedostatečně uspokojeny základní psychické potřeby v prvních letech života dítěte, což je potřeba emočního vztahu, sociální akceptace, bezpečí a lásky. Tyto poruchy chování dítěte může také vyvolat citová deprivace. „*Citová deprivace je stav, kdy děti mají neuspokojeny potřeby bezpečí, lásky, opory a ochrany. Tento stav vyvolává tendenci k náhradnímu uspokojování potřeb, mladiství např. sahají po droze, vyhledávají a stále mění partnery, trápí zvířata, ubližují jiným lidem slovem či činem, a tak zažívají pocity vnitřního uspokojení.*“ (Gajdošová, Herényiová, 2006, s. 211)

Velký význam pro vývoj a výchovu jedince, tedy dítěte má také společné trávení volného času uvnitř rodiny. Tento jev je však velmi podmíněn životním stylem a způsobem života dané rodiny. V neposlední řadě stojí také finanční, časové a hmotné možnosti rodičů. Veškerý volný čas trávený společně, ať už se jedná o procházky, hraní her, či jakákoliv jiná činnost, podporují sociální učení dětí a mají obrovskou úlohu pro individuální rozvoj dítěte. Hofbauer uvádí, že volný čas má funkci vzdělávací, výchovnou, kulturní, sociálně-preventivní, zdravotní (regenerační a relaxační), oddechovou a kompenzační (Hofbauer, 2004, s. 7).

Pro běžný vývoj jedince jsou určující především rané zkušenosti, které si dítě získává v rodinném zázemí a prostředí. Jedná se o vztahy mezi rodiči a dětmi, které jsou pro vývoj dítěte zásadní. To, jaký mají vůči sobě vztah, má určující vliv na psychiku dítěte a celkový vývoj dítěte. Kvalita vztahů v rodině, neshody ve výchově, nedůslednost rodičů, ale i přehnaná starostlivost rodičů o dítě, to vše hraje velmi významnou roli při výchově. Rodinné prostředí má rozhodující vliv na zdraví dítěte, na jeho osobnostní vývoj a také mu poskytuje vzory chování.

2.5 Vliv vrstevníků na životní styl a volný čas dětí

Častým a velmi oblíbeným způsobem realizace trávení volného času u pubescentů je sdružování se, se svými vrstevníky. Základem tohoto sdružování oproti sdružování se v rodině a škole je dobrovolné rozhodnutí dítěte do skupiny vstoupit a účastnit se její činnosti. Mládež přijímá hodnotovou orientaci skupiny a chce uplatňovat její společné cíle. Děti v této chvíli odmítají čas využívat ve svůj prospěch a pro vlastní rozvoj, nýbrž investují svůj čas také ve prospěch svých vrstevníků do skupiny, do které patří. *„Příslušnost k vrstevnické skupině se projevuje konformitou k jejím normám. Jinak to nejde, protože skupina by nekonformního člena nepřijala”* (Vágnerová, 2000, s. 245).

Vrstevnické skupiny jsou základní a přirozenou formou socializace dětí. Skupiny mají společné hodnoty a normy, ke kterým se chce jedinec identifikovat. Uspokojují fyzické i psychické potřeby jedince. Nejedná se ale o skupiny primární, kterou je rodina. Tím, že se mladiství stává členem skupiny, rozvíjí svou osobnost, sociální vztahy a osvojuje si žádoucí hodnoty. Jejich dobrovolná participace na chodu skupiny jim rozšiřuje obzory, naplňuje ho novými zážitky a zkušenostmi, ale také spojuje realizaci individuálních potřeb a zájmů s účastí na společné činnosti (Hofbauer, 2004, s. 98).

Vrstevníci mají obrovský význam na osamotňování a snižování závislosti mladých jedinců zejména na rodičích. Vrstevnické skupiny jsou zásadní součástí našeho běžného života. Jedinci, kteří tvoří vrstevnickou skupinu tráví ve skupině více volného času než doma, či přípravou do školy. Ve většině případech rodiče hodnotí vrstevnické skupiny svých dětí jako negativní činitele, a v některých případech přivádí jedince k asociálnímu

chování. V období dospívání mají vrstevníci prvořadý vliv na vznik sociálně nežádoucího chování.

Dospívající se vlivem skupinu už neidentifikují s rodinou a nehodnotí ji jako zcela zásadní. Pravidla, která udává vrstevnická parta, mají přednost před pravidly rodiny (Vágnerová, 2005). To platí u těch jedinců, u kterých byl vývoj morálních hodnot a způsobů chování narušen výchovou v rodině.

Děti si vytvářejí své vlastní normy, které platí pro všechny bez rozdílu. Pro mládež z nefunkčních rodin je vrstevnická skupina důležitější než pro děti, které vyrůstají v rodinách, kde poskytují dětem lásku a podporu a jasně jim vymezují meze dovoleného chování. U dětí s nízkou podporou rodiny dochází k frustraci a je pravděpodobné, že jejich potřeba začlenění do vrstevnické skupiny bude ještě silnější než u dětí s dobrým rodinným zázemím. Právě na tyto děti má vůdce party vliv, a také ho využívá (Matoušek, Matoušková, 2011, s. 45).

Pokud rodina představuje kladné a přijatelné zázemí, není vliv party na dítě tak významný. Vrstevnická skupina plní zásadní sociální funkce: např. nabízí prožitky, emoce, ovlivňuje vztahy jedince ke škole, posuzuje jedince bez zasahování dospělých, pomáhá při řešení generačních konfliktů apod. (Havlík, Kot'a, 2007, s. 45)

Funkce vrstevnické skupiny dle Krause:

- příslušníci mají možnost v nich ukázat, co se naučili tím, že se účastní života dospělých.
- utvářením vrstevnických skupin rozvíjí jejich členové samostatné úsilí, uskutečňují své cíle, které nemohou realizovat v jiných formách aktivit, pokud nedosáhnou sociální dospělosti.

2.6 Vliv médií na životní styl jedince

Životní styl současného mladého člověka je velmi významně ovlivněn hromadnými sdělovacími prostředky. Tento pojem lze také nahradit masová komunikační média anebo krátce masmédia. Slovo médium pochází z latiny a znamená prostředek, prostředník. Komunikačními médii tedy rozumíme jakýsi prostředek, který zprostředkovává někomu nějaké sdělení.

Děti a mladí lidé se s médii setkávají denně ve škole, s rodiči a hlavně ve volném čase. *„Prostřednictvím médií děti dostávají informace o světě dospělých i vrstevnicích, uspokojují a rozvíjejí svoje zájmy, inspirují se pro nové způsoby oddechu a zábavy, prožívají chvíle napětí, dobrodružství nebo radosti, dosáhnou-li stanoveného cíle, a někdy se na mediální tvorbě sami podílejí.”*(Hofbauer, 2004, s. 129). Tímto se tedy vytvořila nová oblast zájmové činnosti, jejíž rozvoj tedy předpokládáme také pro budoucnost.

„Celkový význam a přínos masmédií pro život člověka je rozporuplný. Na jedné straně nesporně obohacují život, rozšiřují obzor a slovem i obrazem zprostředkovávají události a zážitky z nejrůznějších koutů celého světa. Tím však současně přispívají k naší celkové přesytenosti podněty, narušují člověku denní rytmus, ochuzují ho o spánek a přispívají k pasivnímu a konzumnímu životnímu stylu“ (Kraus, 2008, s. 129).

Funkce masmédií:

- informativní (tj. poskytovat informace a rozšiřovat poznání),
- formativní (působit na postoje adresáta),
- komunikativní (zprostředkovávat spojení mezi určitou událostí na straně jedné a příjemcem na straně druhé),
- rekreativní (vytváří podmínky pro odpočinek a regeneraci. (Kraus, Poláčková, 2001, s. 64)

3 Faktory zvyšující pravděpodobnost výskytu sociálně patologických jevů

Pro pochopení výrazu sociálně patologických jevů si musíme prvně určit o jakou odchylku od norem se jedná. Je tedy zásadní si vyjasnit pojem norma. Co je to tedy norma? Normou rozumíme určité pravidlo, předpis chování dané společnosti. Pojem sociální norma představuje tedy vědomé a očekávané chování.

Normy a jejich dodržování jsou základem fungování každé společnosti. Je však přirozené, že se každá norma se v každé společnosti někdy porušuje. A všichni jsme svědky porušování různých norem. Žádná norma nemůže být dodržována z principu jedinečnosti každého z nás. V každé společnosti tedy existuje určitý nepsaný toleranční limit. Větší míra tolerance přichází se zvyšujícím se věkem jedince. Takže děti a mladiství se stávají tolerantnější postupně. Což je také mimo jiné příčinou toho, že s přibývajícím věkem se zvyšuje úměrně procento konzumentů alkoholu a drog obecně.

Normy dělíme na:

- a) explicitně dané (zákonné)
- b) implicitně dané (morální – obyčejové) (Kraus, 2014, s. 9)

Dodržování společenských norem a pravidel, či jednání každého jedince je mimo jiné hlídáno sociální kontrolou. Sociální kontrola patří mezi mechanismy procesu socializace, které určují, co je v jednání společnosti a mezi lidmi správné, žádoucí a naopak. Úkolem sociální kontroly je jednání jedinců hlídat, korigovat a postihovat sankcemi. Jedná se o snahu společnosti o udržení určitého společenského řádu. Sociální kontrolou rozumíme veškeré mechanismy formální i neformální povahy, kterými se společnost chrání proti svým narušitelům v zájmu udržení sociálního konsensu. (Munková, 2001, s. 11).

Na vzniku sociálně patologických jevů u dětí se podílí více faktorů. Jedná se o faktory vnější a vnitřní. Vnitřními faktory rozumíme vrozené, dědičné predispozice, ale také získané. Vnějšími faktory rozumíme faktory, které mají příčinu v sociálním prostředí.

Jedná se zejména o rodinu, školu, způsob trávení volného času a vliv vrstevnických skupin na jedince. Prostředí na jedince může působit pozitivně i negativně. Při řešení problémů v chování jedince je třeba se prvotně zaměřit na prostředí, ze kterého dotyčný

pochází, a které zásadním způsobem formovalo jeho systém hodnot a norem ve srovnání s jeho vnitřním prožíváním.

3.1 Sociální patologie a patologické jevy

Pojem sociální patologie začal používat významný anglický filozof a sociolog H. Spencer. Hledal propojenost mezi patologií (chorobou) sociální a patologií (chorobou) biologickou, mezi biologickým organismem a společenským organismem, jejich strukturami a funkcemi. Termín sociální patologie použil u nás A. I. Bláha (1968), který zdůrazňoval poruchy sociálních procesů a sociálních zařízení (Hardy, Mühlpachr, Dudášová, 2011).

Tento nežádoucí jev se v dnešním moderním světě objevuje více a více. Nejedná se o jev, vyskytující se pouze na území České republiky, ale je to problém celosvětový. Má obrovskou variabilní škálu a vnímáme je jako nechtěné, společensky nežádoucí, ale také jako nepřijatelné jevy.

Pojmem sociální patologie (z lat. pathos= utrpení, choroba) rozumíme souhrnné označení nezdravých, abnormálních a obecně nežádoucích společenských jevů. Na studiu a popisu těchto jevů se podílí mnoho vědních disciplín, a to zejména sociologie, psychologie, medicína, etopedie atd. (Fischer, Škoda, 2009, s. 13).

V dnešní době je pojem sociální patologie nahrazován pojmem sociální deviace nebo také sociální dezorganizace. Sociální deviace (z lat. deviatio=odchylka, úchylka) je definována jako způsob jednání, které není konformní vůči lidské společenské normě, která je přijímána většinovou populací. Deviace je obecně definována jako jakákoliv odchylka, od normy, funkce či struktury.

Sociální dezorganizace je pojem, který je vnímán spíše jako rozklad, či narušení systému norem společnosti. V důsledku těchto rozkladů vznikají nové životní způsoby a vzorce chování, které jsou pro běžnou společnost patologické. (Fisher, Škoda, 2009, s. 14)

3.2 Zdroje a příčiny patologických jevů

Jak již bylo zmíněno výše, na vzniku patologických jevů se podílejí faktory vnější a vnitřní, jinak endogenní a exogenní příčiny.

Kraus uvádí:

- endogenní příčiny
- exogenní příčiny (Kraus, 2010, s. 23-24)

3.2.1 Endogenní příčiny

Těmi rozumíme příčiny, vycházející z biologické podstaty člověka. Jedná se tedy o faktory geneticky dané a vrozené. Vycházejí také z psychologické stránky člověka, které se vytvořily v průběhu vývoje osobnosti.

Na vzniku negativního chování se mohou také podepisovat dispozice psychopatického rázu. Toto je dáno sníženou sebekontrolou, nižší tolerancí k ostatním lidem atp.

Jako další, lze přiřadit také snížený intelekt jedince, který pro člověka představuje určitý handicap ve spoustě situacích (zejména při rozlišování jednání, které je ještě v normě, či nikoliv).

Vedle těchto genetických dispozic stojí také znaky a vlastnosti, které se na základě těchto dispozic vytvářely v průběhu vývoje jedince.

Jedná se tedy o faktory získané během života, a to zejména v raném dětství jedince. V těchto souvislostech můžeme hovořit například o nechtěných dětech, či deviantních výchovných stylech rodičů. (Kraus, 2010, s. 26)

3.2.2 Exogenní příčiny

Těmito příčinami rozumíme ty, které na jedince působí z vnějšku a vyvolávají u něj deviantní chování. Jedná se zejména o podněty objevující se v prostředí rodiny.

Rodina je tedy označována za hlavního činitele, která svým selháním vede k deviantnímu chování svých potomků. Můžeme mluvit tedy o již zmíněné sociální dědičnosti, člověk si odnáší z rodiny základní vzorce a modely jednání pro celý svůj život.

Konkrétních faktorů ovlivňující jedince máme celou řadu. Můžeme hovořit například od demografických znaků (např. věk rodičů, velký počet dětí), přes faktory ekonomické, kulturní (způsob trávení volného času, životní styl), až po vnitřní vazby v rodině (citový vztah rodičů k dítěti). (Kraus, 2010, s. 26).

V období mládežnického věku mají na vznik deviantního chování rozhodující roli také party a vrstevnické skupiny. Stávají se podhoubím deviantního chování. Party se stávají zázemím především z nefunkčních rodin. Snaha jedince předvést se a ukázat, že není slaboch bývá hnacím motorem deviantního chování.

Nelze však říci, že všechny vrstevnické skupiny a party mají negativní dopady na jedince. Dalším velkým činitelem na vzniku patologických jevů jsou již také zmiňovaná média. Není pochyb o jeho vlivu na dnešní mladou generaci.

3.3 Charakteristické znaky sociálně patologických jevů u mládeže – drogové závislosti

Konzumace drog je jedním z fenoménů dnešní doby, který odlišuje dnešní mládež od předchozích generací. Jiří Presl, vědom si složitostí ohledně definice „drog“, ve své publikaci „Drogová závislost“ stanovil dvě podmínky, které by měly být splněny, abychom mohli konstatovat, že daná látka je drogou.

1. látka má tzv. *psychotropní účinek*, tzn. nějakým způsobem ovlivňuje naše prožívání reality a proměňuje naše vnitřní naladění. Jednoduše řečeno, působí na naši psychiku.
2. látka může vyvolat závislost. Obsahuje tedy něco, co se z nedostatku vhodnějšího pojmenování někdy označuje jako „*potenciální závislosti*“. (Presl, 1995, s. 9)

3.3.1 Rozdělení drog

Na veřejnosti drogy dělíme na drogy měkké (lehké) a tvrdé. Však při tomto rozdělení je velmi tenká hranice. Protože tabák i alkohol na základě jeho potencionální fyzické i psychické závislosti řadíme mezi drogy tvrdé. Dalším rozdělením může být také rozdělení na základě postoje společnosti, kde se také mimo jiné odráží kulturní prostředí a tradice. Mluvíme tedy o určité toleranci drog na základě jejich tradice např. Česká republika a vysoká míra tolerance k alkoholu.

Rozdělení na základě legálnosti:

- Legální – alkohol, tabák, léky, těkavé látky (např. toluen)
- Ilegální – halucinogeny, konopné drogy, opiáty, stimulační drogy, taneční drogy

Dalším dělením drog je dělení dle účinku:

1. Drogy s převážně sedativním účinkem (alkohol, sedativa, hyptonika, inhalační prostředky)
2. Drogy s převážně povzbuzujícím účinkem (stimulanty) kokain, amfetamin)
3. Drogy s převážně halucinogenním účinkem (marihuana, LSD, syntetické drogy)
4. Narkotické látky (heroin, morfiium,)
5. Steroidy (Ondrejkoovič, Poliaková, 1999, s. 19-20)

Mezi základní sociálně negativní jevy patří např. alkoholismus, drogová závislost, kouření, týrání, vandalismus, bezdomovectví, prostituce, ...

Pro mou práci jsem zvolila pouze tři základní jevy, o kterých si myslím, že jsou pro období dospívání velmi typické. Není třeba se o těchto jevech dlouze rozepisovat. Každý z nás ví, co tyto pojmy znamenají a každý z nás má vlastní zkušenost.

3.3.2 Kouření

Jedná se o velmi rozšířenou a obecně společensky tolerovanou drogu. Tabák a jeho psychoaktivní účinky jsou známy již mnoho století. Jeho účinnou látkou je Nikotin. Tabák obsahuje mnoho chemických sloučenin, z nichž právě nikotin má nejvýraznější psychoaktivní účinky. (Fisher, Škoda, 2009, s. 105). Má stimulační a uvolňující účinky.

Tabák se užívá nejčastěji formou kouření, šňupáním a žvýkáním. Jedná se o nejčastější příčinu onemocnění dýchacích cest.

3.3.3 Alkohol

Alkohol (etanol, etylalkohol) patří k nejstarším a nejrozšířenějším rekreačně užívaným drogám po celém světě. Je to látka, která vzniká kvašením, především ovoce a obilovin.

Alkoholismus je nebezpečný jev z hlediska jedince ale také celé společnosti. Z hlediska jedince ve velké míře škodí zdraví. Z hlediska společnosti alkoholismus představuje riziko v souvislosti na výkonu trestné činnosti, úrazech a soužitím v rodině, kde je alkoholismus častá příčina např. rozvodu, či domácího násilí.

Velmi nebezpečný je pro děti, které vidí pití u svých starších vrstevníků nebo rodičů, kterým se chtějí vyrovnat, a být tak „dospělými“. Právě jim hrozí nejvíce otrava alkoholem, ale i jiné důsledky, kdy alkohol může mít negativní vliv na vývoj jejich osobnosti. Pokud si děti vypěstují až příliš kladný vztah k alkoholu, a ten se i v pozdějším věku stane součástí jejich běžného života, riskují tak vznik například závažných nemocí např. cirhóza jater.

3.3.4 Marihuana

Konopí (nebo také jinak tráva, hulení, jointy, mařena) je droga, která se kouří. Je klasifikována jako kanabioid a dle užitého množství působí depresivně až halucinogenně. Marihuana je pojem, kterým označujeme usušené lístky rostlin, které podobají oregánu. Většinou se však kouří usušené pupeny, které obsahují více THC látky než usušené listy, produktem, vytvořeným z usušených květů vršků nazýváme hašiš. Jedná se o lepivou hnědou hmotu, která se dá míchat s tabákem. Okamžitým účinkem marihuany je pocit uvolnění, mírné euforie a iluze, že čas utíká mnohem pomaleji. Vyšší množství může mít účinky také halucinogenní. O marihuaně se často hovoří jako o předstupni tvrdších drog, např. heroinu, LSD nebo kokainu. Tento názor vychází z „teorie vstupní drogy“ (dříve známá jako „teorie odrazového můstku“), podle níž existuje spojitost mezi užíváním marihuany a tvrdých drog.

3.4 Situace v rodině a její vliv na vznik sociálně patologických jevů

Rodina je považována za zcela nejdůležitější sociální skupinu, ve který každý jedinec žije. Rodina zajišťuje uspokojování fyzických, psychických a sociálních potřeb. Rodina tvoří také zázemí, které je potřebné ke společenské seberealizaci a sebe rozvoji, tvoří zdroj zkušeností a předává vzorce chování, které jedinec v jakémkoliv jiném prostředí získat nemůže. Každá rodina má svůj specifický systém hodnot a postojů, a jejich preference ovlivňují vždy chování jednotlivých členů rodiny a mají vliv na individuální rozvoj každého jedince. Existuje také mnoho případů, kdy se samotná rodina stává sama sobě zátěží.

Rodina se tedy může stát i zdrojem vzniku a rozvoje různých psychických problémů a z toho vycházejících sociálně patologických jevů. V těchto situacích může docházet k vážnému narušení psychosociálního vývoje jedince, zejména dětí a fungování všech jejích členů. Veškeré tyto poruchy můžeme souhrnně označit jako poruchy rodičovské role.

Problémy z hlediska rodiny:

- Problém dysfunkce až afunkce rodiny, zejména pokud je spojen s psychickou deprivací, respektive subdeprivací.
- Problém anomálních osobností rodičů, kdy rodiče nemohou, neumějí či nechtějí z různých důvodů pečovat o děti, kdy se rodiče sami dopouštějí asociálního a antisociálního chování
- Problém úplnosti rodiny, náhradních rodičů, náhradní výchovy a výchovy ústavní
- Problematiku týraného, zneužívaného a zanedbávaného dítěte (syndrom CAN – Child Abuse and Neglect.) (Fischer, Škoda, r. 2009, s. 140)

3.5 Prevence před sociálně patologickými jevy ze strany rodičů

Rodina bývá ve většině případech prvním místem, kde se dítě s preventivním opatřením setkává. „*Děti jsou ovlivněny hodnotami, které ctí jejich rodiče, a jejich příkladem.*“ (Nešpor, Csémy, 1994, s. 33)

Základní prevence zneužívání návykových látek následující:

1. Pomoci dítěti ubránit se nevhodné společnosti.
2. Uvědomit si, že jsou pro své dítě vzorem.
3. Dítě by mělo vyrůstat v láskyplném prostředí – prevence citové deprivace.
4. Posilovat sebevědomí dítěte, pomoci mu vypěstovat si silnou vůli, zásadovost.
5. Získat důvěru dítěte.
6. Vytvořit zdravá pravidla a omezení a kontrolovat jejich dodržování.
7. Pomoci dítěti přijmout důležité životní hodnoty.
8. Najít dítěti zájmovou činnost, která by mu hodnotně vyplnila volný čas.
9. Najít si vždy na dítě čas, popovídat si s ním, vyslechnout jej.
10. Mluvit s dítětem o kouření a jeho následcích, stejně jako i o jiných návykových látkách.
11. Naučit dítě pečovat o své zdraví a umět si je chránit.
12. Mít přehled, s jakými lidmi se dítě stýká.
13. Rodiče by měli znát varovné signály (Nešpor, Csémy, 1994, s. 25)

4 Představení výzkumného šetření

Druhou částí mé bakalářské práce je část praktická. Jedná se o část empirického výzkumu. Praktická část mé teoretické práce bude vypracována pomocí dotazníkového šetření. Dotazník je tvořen ze základních 21 otázek, z jejich kombinací poté potvrzují, či vyvracím předem dané hypotézy, které jsou uvedeny níže.

4.1 Cíl výzkumu

Protože životní styl dětí (trávení volného času i sociálně patologické jevy) závisí především na kvalitě rodiny a vztahů v ní, předpokládám, že v rodinách, kde panuje větší důvěra mezi rodiči a dětmi (rodiče víc vědí o svých dětech), se vyskytuje méně sociálně patologických jevů a děti jsou spokojenější.

Předpokládáme, že ve městě je větší míra anonymity, a proto i vazby rodičů a dětí, jakož i sociální kontrola prostředí je menší. Z toho odvozují, že na venkově vědí rodiče o dětech víc než ve městě, vyskytuje se tam méně sociálně patologických jevů a děti jsou tam spokojenější, přestože nemají takové volnočasové možnosti jako ve městě (anebo jsou alespoň stejně spokojené jako ve městě).

Na základě dosavadních výzkumů i znalostí z vývojové psychologie usuzují, že u chlapců se setkáme s větším množstvím sociálně patologických jevů než u děvčat.

4.2 Design výzkumného šetření

Praktickou část bakalářské práce jsem se rozhodla vypracovat pomocí kvantitativního výzkumu. Kvantitativní výzkum vychází z předem daných hypotéz, které se během šetření vyvrací, či potvrzují. Pro sběr dat jsem zvolila formu dotazníkového šetření. Tuto metodu jsem zvolila také z důvodu jeho pozitivních ohlasů, a to zejména z rychlého a přímočarého sběru dat a snadné zobecnění výsledků. Tento typ sběru dat je výhodný při zkoumání většího počtu respondentů. Sesbíraná data jsou přesná, numerická a lehce ověřitelná. Další nezpochybnitelnou výhodou je, že výsledky jsou relativně nezávislé na výzkumníkovi.

4.3 Popis výzkumného vzorku a způsob sběru dat

Celkový počet respondentů, který se mého šetření zúčastnil je 165. Snažila jsem se, aby vzorek byl co nejvíce heterogenní. Pro svůj výzkum jsem si vybrala oblast Jindřichohradecka, kde aktuálně bydlím. Dotazníky jsem osobně donesla do škol v

Jindřichově Hradci, kde jsem respondentům obecně vysvětlila, čeho se má bakalářská práce týká, snažila jsem se o navýšení motivace respondentů ke spolupráci a odpovědím dle pravdy. Vysvětlila jsem, že dotazníky jsou anonymní, a poprosila je, aby odpovídali dle nejlepšího vědomí, což je velmi zásadní a pro výzkum velmi důležité.

Osobní návštěvou školy jsem se snažila docílit co největší návratnosti dotazníků. Šetření probíhalo na 2 základních školách v Jindřichově Hradci. Jednalo se o základní školu na sídlišti a na škole, kterou navštěvují zejména děti ze spádových oblastí, které patří pod Jindřichův Hradec. Šetření probíhalo ve třídách 6,7,8 a v 9. ročníku. Na doplnění dotazníku nebyl stanoven žádný časový limit, aby respondenti neodpovídali pod žádným tlakem.

Administrovala jsem celkem 165 dotazníků, vyplněných se mi jich vrátilo všech 165. Výzkumný vzorek obsahoval celkem 88 dívek a 77 chlapců.

Zpracování výsledků probíhalo nejprve zaznamenáním všech získaných dat do programu Microsoft Excel.

Dále bych se ještě chtěla zmínit o vypovídající hodnotě získaných dat. Vzhledem k množství dat, lze velmi těžko dělat statisticky relevantní závěry. V podstatě lze říct, že na takto malých datech nelze usoudit vůbec nic statisticky relevantního. Nejedná se o statisticky korektní analýzu. Pro statisticky relevantní výsledky by bylo potřeba minimálně 1000 a více respondentů, což ovšem není v mých možnostech.

4.4 Výzkumné otázky a hypotézy

Jak již bylo v úvodu zmíněno, pro svou práci jsem si zvolila 6 základních výzkumných otázek, které chci svým výzkumným šetřením potvrdit, či vyvrátit. K těmto otázkám jsem si zvolila také výchozí hypotézy. Výsledky výzkumného šetření jsou shrnuty v závěru práce.

Otázka č.1

Je rozsah volného času stráveného na TV a internetu, závislý na věku, pohlaví, nebo místu bydliště?

Otázka č. 2

Je větší procento vzniků sociálně patologických jevů ve městě nebo navenkově?

Otázka č. 3

Ví rodiče více o dětech na venkově než ve městě?

Otázka č. 4

Mají děti ve fungující rodině se sociálně stabilním zázemím menší sklony k patologickým jevům?

Otázka č. 5

Objevují se sociálně patologické jevy více u chlapců než u děvčat?

Otázka č. 6

Souvisí spokojenost dětí s tím, zda děti bydlí ve městě nebo na venkově?

Na tyto výzkumné otázky navazují hypotézy:

K otázce 1:

Hypotéza 1/1: Neexistují statisticky významné rozdíly v rozsahu volného času stráveného na internetu mezi dvěma kategoriemi respondentů: chlapci – dívky, město – venkov

Hypotéza 1/2: Mezi dětmi různého věku jsou v užívání internetu rozdíly.

K otázce 2:

Hypotéza 2: Ve městě se vyskytuje větší procento sociálně patologických jevů než na venkově.

K otázce 3:

Hypotéza 3: Rodiče na venkově jsou více informováni o tom, s kým se jejich děti stýkají než rodiče ve městě.

K otázce 4:

Hypotéza 4: V rodinách, kde rodiče vědí více o svých dětech, objevuje se u dětí menší množství sociálně patologických jevů.

K otázce 5:

Hypotéza 5: Sociálně patologické jevy se v tomto věku objevují více u chlapců než u děvčat.

K otázce 6:

Hypotéza 6: Mezi spokojeností dětí na venkově a ve městě není statisticky významný rozdíl.

5 Výsledky výzkumného šetření

Pohlaví?

První otázkou jsem zjistila stav respondentů dle pohlaví. Výzkumu se zúčastnilo celkově 165 respondentů z toho 88 (53,3 %) dívek a 77 (46,7 %) chlapců. Snažila jsem se o to, aby výzkumný vzorek byl co nejvíce heterogenní. Dívek ve věku 12 – 13let se zúčastnilo 58,8 % ve věku 14let 54,9 % a ve věku 15-16 let 40,6 %. Oproti tomu ve věku 12-13 bylo chlapců 41,2 %, čtrnáctiletých bylo 45,1 % a 15–16 let bylo 59,4 %. Dívek z města bylo 53,5 % a z vesnice 53 %. Chlapců z města bylo 46,5 % a z venkova 47 %.

Tabulka č. 1

Hodnoty v %	Total	Pohlaví		Věk			Bydliště	
		Dívky	Chlapci	12 - 13 let	14 let	15 - 16 let	J. Hradec	Vesnice
n=	165	88	77	51	82	32	99	66
žena	53,3	100,0	0,0	58,8	54,9	40,6	53,5	53,0
muž	46,7	0,0	100,0	41,2	45,1	59,4	46,5	47,0

Věk?

Z celkového počtu 165 respondentů bylo 4,8 % 12 letých, 26,1 % 13 letých, největší část tvořili respondenti ve věku 14let a to 49,7 %, patnáctiletých bylo dotazovaných 18,2 % a 16letých pouze 1,2%. Ze 165 dotazovaných bylo 51 respondentů ve věku 12-13 let, 82 respondentů ve věku 14let a 15-16 let bylo 32 respondentům.

Tabulka č. 2

Hodnoty v %	Total	Pohlaví		Věk			Bydliště	
		Dívky	Chlapci	12 - 13 let	14 let	15 - 16 let	J. Hradec	Vesnice
n=	165	88	77	51	82	32	99	66
12 let	4,8	4,5	5,2	15,7	0,0	0,0	3,0	7,6
13 let	26,1	29,5	22,1	84,3	0,0	0,0	26,3	25,8
14 let	49,7	51,1	48,1	0,0	100,0	0,0	50,5	48,5
15 let	18,2	13,6	23,4	0,0	0,0	93,8	20,2	15,2
16 let	1,2	1,1	1,3	0,0	0,0	6,3	0,0	3,0

Bydliště?

Výzkumný vzorek byl tvořen 60% mládeže z města a 40 % mládeží z venkova. Respondentů bylo 99 přímo z Jindřichova Hradce a 66 odpovídajících bylo z okolních vesnic. Z řad dívek bylo 60,2 % z města a 39,8 % z vesnice. U chlapců tvořilo 59,7 % chlapců z města a 40,3 % respondentů mužského pohlaví bylo z vesnice.

Tabulka č.3

Hodnoty v %	Total	Pohlaví		Věk			Bydliště	
		Dívky	Chlapci	12 - 13 let	14 let	15 - 16 let	J. Hradec	Vesnice
n=	165	88	77	51	82	32	99	66
Jindřichův Hradec	60,0	60,2	59,7	56,9	61,0	62,5	100,0	0,0
vesnice	40,0	39,8	40,3	43,1	39,0	37,5	0,0	100,0

Kolik máš průměrně volného času – během školního dne?

Z celkového počtu dotazovaných má 5,5 % volného času méně než hodinu. 1-2 hodiny volného času mají 15,2 % respondentů 2-3 hodiny během školního dne má 26,5 %, 3-4 hodiny volna má 20,6 % respondentů a 32,1 % má 4 a více hodin volna. U mládeže z města mají 4 % respondentů méně než hodinu volného času, z vesnice tuto skutečnost uvádí 7,6 %. Hodinu až dvě hodiny volna uvádí 18,2 % dětí z města a 10,6 % z venkova. Dvě až tři hodiny volného času uvádí 32,2 % respondentů z města 18,2 % z venkova. Mládež z vesnice uvádí ve 31,8 % že má 3-4 hodiny volna během dne. Stejně procento uvádí, že má 4 hodiny a více volna. U mládeže z města je 13,1 % respondentů, kteří mají 3-4 hodiny volna a 32,3 % 4 a více hodin

Tabulka č. 4

Hodnoty v %	Total	Pohlaví		Věk			Bydliště	
		Dívky	Chlapci	12 - 13 let	14 let	15 - 16 let	J. Hradec	Vesnice
n=	165	88	77	51	82	32	99	66
Méně než hodinu	5,5	4,5	6,5	7,8	4,9	3,1	4,0	7,6
1 - 2 hodiny	15,2	19,3	10,4	17,6	15,9	9,4	18,2	10,6
2 - 3 hodiny	26,7	28,4	24,7	35,3	24,4	18,8	32,3	18,2
3 - 4 hodiny	20,6	25,0	15,6	21,6	22,0	15,6	13,1	31,8
4 a více hodin	32,1	22,7	42,9	17,6	32,9	53,1	32,3	31,8

Kolik máš průměrně volného času – o víkendu?

O víkendu má 0 % dotazovaných volného času méně než hodinu. 1-2 hodiny volna mají pouze 3,6 % dotazovaných. O něco větší část 6,7 % mají 2-3 hodiny volna. 13,3 % dotazovaných mají volna 3-4 hodiny a 76,4 % všech respondentů má 4 a více hodin volna. O víkendu mají respondenti z města i venkova mnohem více volného času než v týdnu. U obou je nejvyšší procento u 4 a více hodin volného času.

Tabulka č.5

Hodnoty v %	Total	Pohlaví		Věk			Bydliště	
		Dívky	Chlapci	12 - 13 let	14 let	15 - 16 let	J. Hradec	Vesnice
n=	165	88	77	51	82	32	99	66
Méně než hodinu	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
1 - 2 hodiny	3,6	6,8	0,0	5,9	2,4	3,1	4,0	3,0
2 - 3 hodiny	6,7	5,7	7,8	3,9	6,1	12,5	5,1	9,1
3 - 4 hodiny	13,3	12,5	14,3	15,7	14,6	6,3	17,2	7,6
4 a více hodin	76,4	75,0	77,9	74,5	76,8	78,1	73,7	80,3

Jsi s množstvím svého volného času spokojený/á?

Z celkového počtu všech dotazovaných je 79,4 % s množstvím svého volného času spokojený, 20,6 % dotazovaných uvedlo, že s volným časem spokojeno není. 28,4 % dívek uvedlo, že s množstvím svého volného času spokojeno není. Oproti tomu pouze 11,7 % chlapců uvedlo nespokojenost s množstvím svého volného času. Rozdíly mezi bydlištěm tu zásadní nejsou. Spokojených z města je 80,8 % a z venkova 77,3 %.

Tabulka č. 6

Hodnoty v %	Total	Pohlaví		Věk			Bydliště	
		Dívky	Chlapci	12 - 13 let	14 let	15 - 16 let	J. Hradec	Vesnice
n=	165	88	77	51	82	32	99	66
ano	79,4	71,6	88,3	76,5	80,5	81,3	80,8	77,3
ne	20,6	28,4	11,7	23,5	19,5	18,8	19,2	22,7

Zdržuješ se po škole s kamarády, nebo jdeš/jedeš rovnou domů?

Po škole se 57 % respondentů odebrá domů a zbylých 43 % se ještě zdržuje se svými kamarády. 63,6 % dotazovaných dívek uvedlo, že odchází domů, 36,4 % se ještě zdrží. U chlapců je to však velmi vyvážené 49,4 % jde ihned domů a 50,6 % se zdržuje s kamarády. Z města odchází rovnou domů 61,6 % a 38,4 % se ještě zdržuje venku. Z vesnice jsou tato procenta vyrovnaná, 50 % odjíždí domů a 50 % se ještě zdržuje se svými vrstevníky.

Tabulka č. 7

Hodnoty v %	Total	Pohlaví		Věk			Bydliště	
		Dívky	Chlapci	12 - 13 let	14 let	15 - 16 let	J. Hradec	Vesnice
n=	165	88	77	51	82	32	99	66
Jdu / jedu ihned domů	57,0	63,6	49,4	51,0	62,2	53,1	61,6	50,0
Zdržím se s kamarády	43,0	36,4	50,6	49,0	37,8	46,9	38,4	50,0

Ví tvoji rodiče, s kým se zdržuješ po škole?

Z celkového počtu všech dotazovaných uvedlo 89,1 % že rodiče ví, s kým se zdržují. Pouze 10,9 % uvedlo, že ne. Zde je již markantní rozdíl mezi dívkami a chlapci, kdy 95,5 % dívek uvedlo, že rodiče ví, s kým se zdržují a pouze 4,5 % uvedlo, že ne. U chlapců je pouze 81,8 % rodičů informováno o tom, s kým se zdržují a 18,2 % rodičů chlapců ne. U mládeže z města rodiče ví v 86,9 % s kým se zdržují. U mládeže z vesnice je toto procento vyšší a to 92,4 %.

Tabulka č. 8

Hodnoty v %	Total	Pohlaví		Věk			Bydliště	
		Dívky	Chlapci	12 - 13 let	14 let	15 - 16 let	J. Hradec	Vesnice
n=	165	88	77	51	82	32	99	66
ano	89,1	95,5	81,8	86,3	87,8	96,9	86,9	92,4
ne	10,9	4,5	18,2	13,7	12,2	3,1	13,1	7,6

Znají tvoji rodiče tvé kamarády?

87,9 % dotazovaných uvedlo, že rodiče znají jejich kamarády. Pouze 12,1 % uvedlo, že ne. I zde je velký rozdíl mezi dívkami a chlapci, kdy u dívek v 95,5 % kamarády znají a u chlapců rodiče znají pouze 79,2 %. Rozdíly ve věku zde nejsou prakticky žádné. Ovšem rozdíl se již objevuje v místě bydliště, kdy jedinci z města uvádí v 91,9 % že rodiče jejich kamarády znají. Oproti tomu z vesnice tento fakt uvádí pouze 81,8 %. Což mi přijde zajímavé, očekávala bych pravý opak, vzhledem k anonymitě vztahů ve městě.

Tabulka č. 9

Hodnoty v %	Total	Pohlaví		Věk			Bydliště	
		Dívky	Chlapci	12 - 13 let	14 let	15 - 16 let	J. Hradec	Vesnice
n=	165	88	77	51	82	32	99	66
ano	87,9	95,5	79,2	88,2	87,8	87,5	91,9	81,8
ne	12,1	4,5	20,8	11,8	12,2	12,5	8,1	18,2

Znají se tvoji rodiče s rodiči tvých kamarádů?

Z celkového počtu respondentů uvedlo 60 % dotazovaných, že se rodiče s rodiči svých přátel znají. 40 % uvedlo, že ne. U dívek je to opět vyšší procento a to 67 %, že ano a 33 %, že ne. U chlapců jsou hodnoty vcelku vyrovnané 51,9 % uvedlo, že ano, 48,1 % že ne. Se vzrůstajícím věkem toto procento klesá. Ve věku 12-13 let rodiče kamarádů zná 70,6 %, ve 14 letech je to již 56,1 % a ve věku 15-16 let je toto procento již 53,1 %. Je vidět, že s přibývajícím věkem jedince obeznámenost rodičů klesá. Ve městě uvedlo 63,6 % že rodiče znají rodiče svých přátel, na venkově je toto procento nižší a to přesněji 54,5 %, tento výsledek byl pro mě také velmi překvapující.

Tabulka č. 10

Hodnoty v %	Total	Pohlaví		Věk			Bydliště	
		Dívky	Chlapci	12 - 13 let	14 let	15 - 16 let	J. Hradec	Vesnice
n=	165	88	77	51	82	32	99	66
ano	60,0	67,0	51,9	70,6	56,1	53,1	63,6	54,5
ne	40,0	33,0	48,1	29,4	43,9	46,9	36,4	45,5

Navštěvuješ nějaký zájmový útvar?

Ze všech dotazovaných uvedlo 64,8 %, že zájmový útvar navštěvují. Oproti tomu 35,2 % uvedlo, že ne. Nelze říct, že by byl zásadní rozdíl mezi dívkami a chlapci kdy jsou procenta velmi podobná. U dívek přesněji 67 % že ano, u chlapců 62,3 %. Rozdíl není prakticky ani mezi venkovem a městem. Zde jsou procenta také velmi podobná a 62,6 % (město) a 68,2 % (venkov) navštěvujících.

Tabulka č. 11

Hodnoty v %	Total	Pohlaví		Věk			Bydliště	
		Dívky	Chlapci	12 - 13 let	14 let	15 - 16 let	J. Hradec	Vesnice
n=	165	88	77	51	82	32	99	66
ano	64,8	67,0	62,3	78,4	58,5	59,4	62,6	68,2
ne	35,2	33,0	37,7	21,6	41,5	40,6	37,4	31,8

Piješ alkohol?

Z celkového počtu 165 dotazovaných odpovědělo 26,7 % že alkohol konzumují. 73,3 % odpovědělo, že alkohol nekonzumují. V konzumaci alkoholu nejsou prakticky žádné rozdíly mezi dívky a chlapci a procenta jsou prakticky totožná. Se stoupajícím věkem respondentů konzumentu přibývá. Rozdíly mezi venkovem a městem zde nejsou také prakticky žádné.

Tabulka č. 12

Hodnoty v %	Total	Pohlaví		Věk			Bydliště	
		Dívky	Chlapci	12 - 13 let	14 let	15 - 16 let	J. Hradec	Vesnice
n=	165	88	77	51	82	32	99	66
ano	26,7	27,3	26,0	11,8	30,5	40,6	27,3	25,8
ne	73,3	72,7	74,0	88,2	69,5	59,4	72,7	74,2

V kolika letech si poprvé ochutnal alkohol?

Z celkového počtu dotazovaných alkohol ještě nikdy neochutnalo 19,4 %. Do 10 let věku ochutnalo alkohol 36,4 %. Do věku 12 let ochutnalo alkohol 23,6 % a do 15 let 19,4%. Nad 15 let ochutnalo pouze 1,2 % respondentů. Nejsou skoro žádné zásadní rozdíly mezi dívky a chlapci. Rozdíly na základě bydliště tu ovšem jsou. 45,5 % mladistvých z vesnice do věku 10 let má již zkušenost s alkoholem, ve městě se jedná pouze o 30,3 % mladistvých.

Tabulka č. 13

Hodnoty v %	Total	Pohlaví		Věk			Bydliště	
		Dívky	Chlapci	12 - 13 let	14 let	15 - 16 let	J. Hradec	Vesnice
n=	165	88	77	51	82	32	99	66
do 10 let	36,4	35,2	37,7	52,9	31,7	21,9	30,3	45,5
do 12 let	23,6	20,5	27,3	17,6	25,6	28,1	30,3	13,6
do 15 let	19,4	21,6	16,9	2,0	25,6	31,3	17,2	22,7
nad 15 let	1,2	0,0	2,6	0,0	1,2	3,1	0,0	3,0
nikdy	19,4	22,7	15,6	27,5	15,9	15,6	22,2	15,2

Kouříš?

Z celkového počtu respondentů uvedlo 6,1 % že kouří. Oproti tomu 93,9 % že ne. Mezi dívky a chlapci zde není žádný zásadní rozdíl. Procenta jsou podobná. S přibývajícím věkem procenta kuřáků stoupají. V místě bydliště zde nejsou zas tak markantní rozdíly, z města uvedlo 5,1 % respondentů, že kouří, z venkova 7,6 %.

Tabulka č. 14

Hodnoty v %	Total	Pohlaví		Věk			Bydliště	
		Dívky	Chlapci	12 - 13 let	14 let	15 - 16 let	J. Hradec	Vesnice
n=	165	88	77	51	82	32	99	66
ano	6,1	6,8	5,2	2,0	6,1	12,5	5,1	7,6
ne	93,9	93,2	94,8	98,0	93,9	87,5	94,9	92,4

V kolika letech si poprvé ochutnal cigaretu?

70,3 % dotazovaných uvedlo, že cigaretu ještě nikdy neochutnalo. Do 10 let věku ochutnalo cigaretu pouze 6,7 %. Kdy tuto skutečnost uvedlo 10,4 % chlapců a pouze 3,4 % dívek. Do 12 ti let ochutnalo cigaretu 11,5 %, kde již tuto skutečnost uvedlo 13,6 % dívek a 9,1% procenta. Do 15let ochutnalo cigaretu 10,3 % respondentů. Z toho 9,1 % dotazovaných dívek a 11,7 % dotazovaných chlapců. Nad 15 let první zkušenost uvedlo pouze 1,2 % respondentů, kdy tuto skutečnost uvedlo pouze 2,6 % z řad chlapců. Z dívek tuto skutečnost neuvedla žádná. Se stoupajícím věkem však toto procento klesá. Mezi venkovem a městem tu nejsou žádné zásadní rozdíly, to samé platí i mezi dívky a chlapci, kde nejsou žádné velké rozdíly v procentech.

Tabulka č. 15

Hodnoty v %	Total	Pohlaví		Věk			Bydliště	
		Dívky	Chlapci	12 - 13 let	14 let	15 - 16 let	J. Hradec	Vesnice
n=	165	88	77	51	82	32	99	66
do 10 let	6,7	3,4	10,4	5,9	4,9	12,5	7,1	6,1
do 12 let	11,5	13,6	9,1	7,8	12,2	15,6	12,1	10,6
do 15 let	10,3	9,1	11,7	0,0	15,9	12,5	9,1	12,1
nad 15 let	1,2	0,0	2,6	0,0	1,2	3,1	0,0	3,0
nikdy	70,3	73,9	66,2	86,3	65,9	56,3	71,7	68,2

Ochutnal si někdy marihuanu?

Zde odpovědělo 9,1 % procenta respondentů, že marihuanu ochutnalo. Což je dle mého velmi překvapivé, protože při otázce č. 14. Zda respondenti kouří odpovědělo pouze 6,1 % že ano. Procenta jsou velmi podobná jak u chlapců i dívek. Se zvyšujícím věkem také procenta stoupají. Co je ale zajímavé je, že vyšší procento konzumentů marihuany je na venkově než ve městě. Kdy 12,1 % zkušenost s marihuanou uvádí mládež z venkova. A 7,1 % mládež z města.

Tabulka č. 16

Hodnoty v %	Total	Pohlaví		Věk			Bydliště	
		Dívky	Chlapci	12 - 13 let	14 let	15 - 16 let	J. Hradec	Vesnice
n=	165	88	77	51	82	32	99	66
ano	9,1	9,1	9,2	5,9	9,9	12,5	7,1	12,1
ne	90,9	90,9	90,8	94,1	90,1	87,5	92,9	87,9

Využíváš ve svém volném čase internet?

Zde jsou odpovědi prakticky jednotné, 97,6 % respondentů uvedlo, že pomocí internetu svůj čas tráví. Toto procento se stoupajícím věkem přímo úměrně stoupá. Ne odpovědělo pouze 2,4 % o to ve větší míře dívky než chlapci. Ovšem se stoupajícím věkem procento klesá. A ve věku 15-16 ti let již také respondenti svůj čas pomocí internetu tráví. V místě bydliště zde nejsou prakticky žádné rozdíly.

Tabulka č. 17

Hodnoty v %	Total	Pohlaví		Věk			Bydliště	
		Dívky	Chlapci	12 - 13 let	14 let	15 - 16 let	J. Hradec	Vesnice
n=	165	88	77	51	82	32	99	66
ano	97,6	96,6	98,7	94,1	98,8	100,0	97,0	98,5
ne	2,4	3,4	1,3	5,9	1,2	0,0	3,0	1,5

Kolik času denně strávíš u počítače, mobilního telefonu či tabletu?

Méně, než hodinu stráví u počítače 8,5 % respondentů. 1-2 hodiny u PC tráví 30,9 % respondentů. O něco méně 27,9 % respondentů tráví čas u PC 2-3 hodiny. Nejvyšší procento respondentů tráví svůj čas PC a zařízení podobných 3 a více hodin. Z tabulky lze i vidět, že se stoupajícím věkem toto procento přibývá. Nejsou zde ani žádné zásadní rozdíly mezi městem a venkovem. Rozdíly v pohlaví zde zásadní zcela nejsou. Většina dívek uvedla, že na PC tráví 1-2 hodiny denně. U chlapců je nejvyšší procento trávení volného času u PC 3 a více hodin.

Tabulka č. 18

Hodnoty v %	Total	Pohlaví		Věk			Bydliště	
		Dívky	Chlapci	12 - 13 let	14 let	15 - 16 let	J. Hradec	Vesnice
n=	165	88	77	51	82	32	99	66
Méně než hodinu	8,5	10,2	6,5	13,7	7,3	3,1	8,1	9,1
1 - 2 hodiny	30,9	38,6	22,1	37,3	32,9	15,6	29,3	33,3
2 - 3 hodiny	27,9	28,4	27,3	25,5	28,0	31,3	28,3	27,3
3 a více hodin	32,7	22,7	44,2	23,5	31,7	50,0	34,3	30,3

Kolik času denně strávíš u TV?

Z celkového počtu respondentů se 49,7 % dívá na televizi méně než hodinu denně. 35,2 % uvádí, že televizi sledují 1-2 hodiny denně. 3-4 hodiny času stráveného u TV uvádí 10,3 % a 3 a více hodin sledování TV uvádí pouze 4,8 % dotazovaných. Mezi dívky a chlapci tu nejsou žádné zásadní rozdíly a procenta jsou velmi podobná.

Tabulka č. 19

Hodnoty v %	Total	Pohlaví		Věk			Bydliště	
		Dívky	Chlapci	12 - 13 let	14 let	15 - 16 let	J. Hradec	Vesnice
n=	165	88	77	51	82	32	99	66
Méně než hodinu	49,7	52,3	46,8	47,1	50,0	53,1	54,5	42,4
1 - 2 hodiny	35,2	34,1	36,4	37,3	35,4	31,3	31,3	40,9
2 - 3 hodiny	10,3	9,1	11,7	9,8	11,0	9,4	10,1	10,6
3 a více hodin	4,8	4,5	5,2	5,9	3,7	6,3	4,0	6,1

Jsi spokojený v místě svého bydliště?

Z celkového počtu respondentů je v místě svého bydliště spokojených 86,7 %. Nespokojených je dle šetření 13,3 %. Z výzkumu vyplývá, že spokojenější jsou děti z vesnice, kde uvedlo 90,9 % že spokojeni s tím, kde bydlí jsou. Z města uvedlo spokojenost 83,8 %. Co se týče věku a bydliště nejsou zde zásadní rozdíly. Z řad dívek uvedlo spokojenost 84,1 % a chlapci jsou spokojeni v 89,6 %.

Tabulka č. 20

Hodnoty v %	Total	Pohlaví		Věk			Bydliště	
		Dívky	Chlapci	12 - 13 let	14 let	15 - 16 let	J. Hradec	Vesnice
n=	165	88	77	51	82	32	99	66
ano	86,7	84,1	89,6	92,2	84,1	84,4	83,8	90,9
ne	13,3	15,9	10,4	7,8	15,9	15,6	16,2	9,1

Nudíš se v místě svého bydliště pro nedostatek možností, jak se svým volným časem nakládat?

28,5 % respondentů uvedlo, že se v místě svého bydliště nudí. Zásadní rozdíly u pohlaví zde nejsou. Ve věku 12-13 let se v místě svého bydliště nudí 17,6 %. Ve 14 letech toto procento stoupá a skutečnost, že se nudí přiznává 31,7 %. V 15-16 letech nudu v místě svého bydliště přiznává 37,5 %. V místě bydliště uvedlo 34,8% mládeže z vesnice, že se nudí. Oproti tomu mládež z města uvedla pouze ve 24,2 % že se nudí.

Tabulka č. 21

Hodnoty v %	Total	Pohlaví		Věk			Bydliště	
		Dívky	Chlapci	12 - 13 let	14 let	15 - 16 let	J. Hradec	Vesnice
n=	165	88	77	51	82	32	99	66
ano	28,5	27,3	29,9	17,6	31,7	37,5	24,2	34,8
ne	71,5	72,7	70,1	82,4	68,3	62,5	75,8	65,2

5.1 Volný čas strávený u počítače nebo u televize

Výzkumná otázka: Je rozsah volného času stráveného na TV a internetu, závislý na věku, pohlaví, nebo místu bydliště?

Hypotéza 1/1: Neexistují statisticky významné rozdíly v rozsahu volného času stráveného na internetu a u TV mezi dvěma kategoriemi respondentů: chlapci – dívky, město – venkov

Hypotéza 1/2: Mezi dětmi různého věku jsou v užívání internetu rozdíly.

Z první zjednodušené tabulky, je krásně vidět, že čas na internetu tráví více času chlapci. S rostoucím věkem respondentů čas trávený na internetu roste. Rozdíly mezi bydlištěm respondentů zde nejsou zcela zásadní. Nezáleží tedy na tom, zda dítě pochází z venkova nebo z města. Hypotéza 1/1 je tedy **částečně potvrzena**. Z druhé zjednodušené tabulky lze vypožorovat, že množství tráveného času u TV v podstatě nezáleží na pohlaví, věku, ani bydlišti. Zde je tedy hypotéza 1/1 **potvrzena**. Mezi respondenty tedy nejsou žádné zásadní rozdíly.

S rostoucím věkem respondentů čas trávený na internetu roste. Hypotéza 1/2 je tedy **potvrzena**. S přibývajícím věkem respondentů roste také jejich čas strávený na internetu.

Tabulka č. 22 - Internet

Hodnoty v %	Total	Pohlaví		Věk			Bydliště	
		Dívky	Chlapci	12 - 13 let	14 let	15 - 16 let	J. Hradec	Vesnice
n=	165	88	77	51	82	32	99	66
Spíše méně než 2 hodiny	39,4	48,9	28,6	51,0	40,2	18,8	37,4	42,4
Spíše více než 2 hodiny	60,6	51,1	71,4	49,0	59,8	81,3	62,6	57,6

Tabulka č. 23 - Sledování TV

Hodnoty v %	Total	Pohlaví		Věk			Bydliště	
		Dívky	Chlapci	12 - 13 let	14 let	15 - 16 let	J. Hradec	Vesnice
n=	165	88	77	51	82	32	99	66
Spíše méně než 2 hodiny	84,8	86,4	83,1	84,3	85,4	84,4	85,9	83,3
Spíše více než 2 hodiny	15,2	13,6	16,9	15,7	14,6	15,6	14,1	16,7

5.2 Četnost sociálně patologických jevů u dětí žijících v Jindřichově Hradci a v okolí

Výzkumná otázka: Je větší procento vzniků sociálně patologických jevů ve městě nebo na venkově?

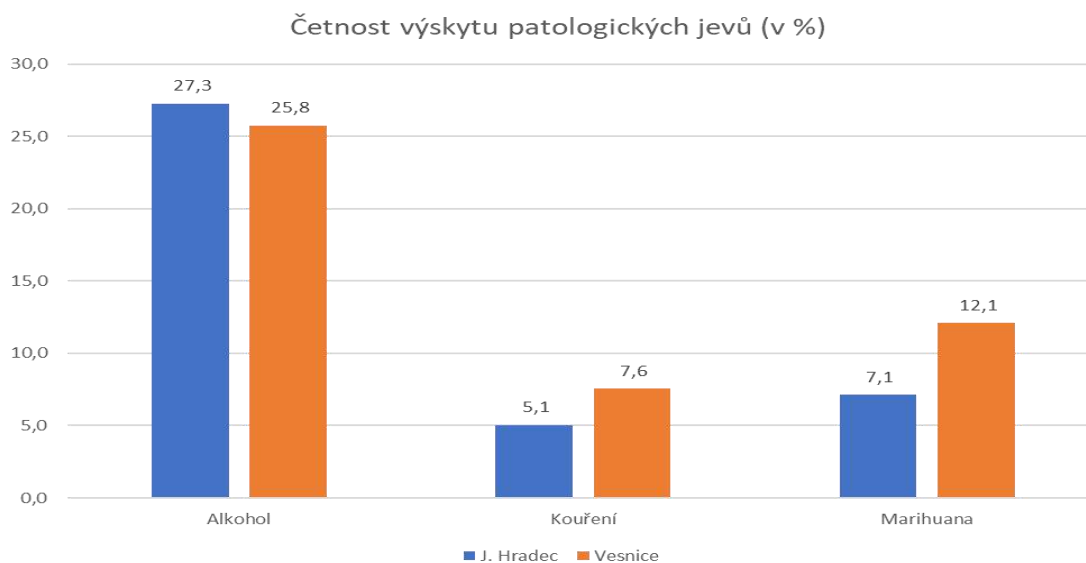
Hypotéza 2: Ve městě se vyskytuje větší procento sociálně patologických jevů než na venkově.

Jak lze vidět v grafu, výsledky ukazují, že více patologických jevů se vyskytuje na vesnici. Kromě tedy konzumace alkoholu, kde je procento vyšší u mládeže z města. Tento výsledek mě velmi překvapil. Děti z vesnice tedy neholdují alkoholu, ale co se týče kouření a marihuany. Tak jsou to právě oni, kdo je v žebříčku konzumace výše.

Tabulka č. 24 – Porovnání patologických jevů

Hodnoty v %	Total	Pohlaví		Věk			Bydliště	
		Dívky	Chlapci	12 - 13 let	14 let	15 - 16 let	J. Hradec	Vesnice
n=	165	88	77	51	82	32	99	66
Alkohol	26,7	27,3	26,0	11,8	30,5	40,6	27,3	25,8
Kouření	6,1	6,8	5,2	2,0	6,1	12,5	5,1	7,6
Marihuana	9,1	9,1	9,2	5,9	9,9	12,5	7,1	12,1

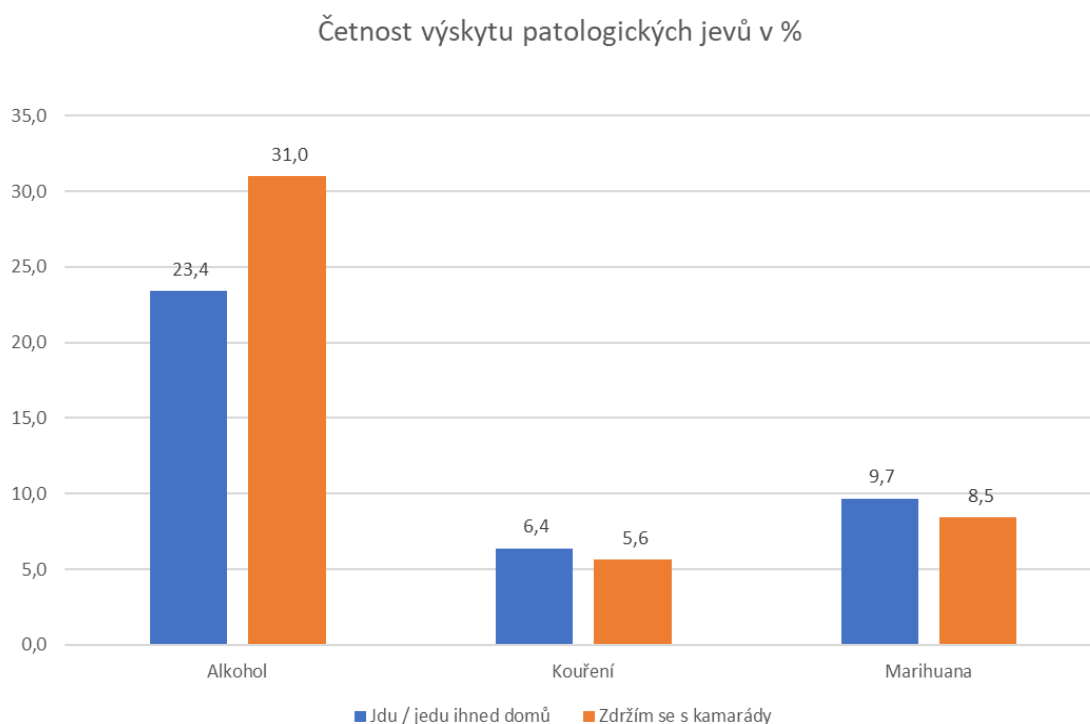
Graf č. 1

Souvislost mezi tím, zde jdou studenti rovnou domu nebo se ještě zdržují s kamarády.

Z tohoto grafu je vidět, že konzumenty alkoholu jsou spíše ti, kteří se zdržují s kamarády. Zde se tedy potvrzuje vliv vrstevnické skupiny. U kouření a marihuany jsou tato procenta nižší. Vysvětlují si to tím, že pubescence je období zkoušení nových věcí. Myslím si, že jedinci, kteří v tomto věku poprvé ochutnají cigaretu nebo marihuanu činí tak v někde v soukromí a tajnosti. Hypotéza 2 je tedy **vyvrácena**.

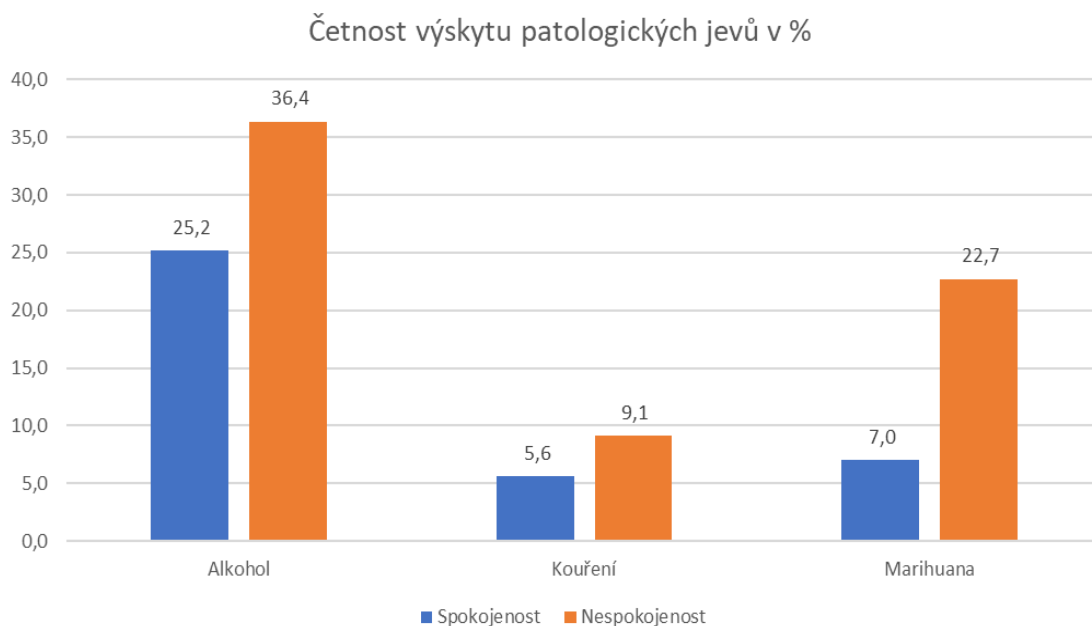
Graf č. 2

Spokojenost v místě bydliště a vliv na patologické jevy

Z tohoto grafu lze vidět, že míra spokojenosti jedinců v místě bydliště velmi zásadně ovlivňuje vznik patologických jevů. Jedinci, kteří jsou spokojeni nemají tedy potřeby konzumace zakázaných látek.

Graf č. 3

5.3 Informovanost rodičů o životě jejich dětí

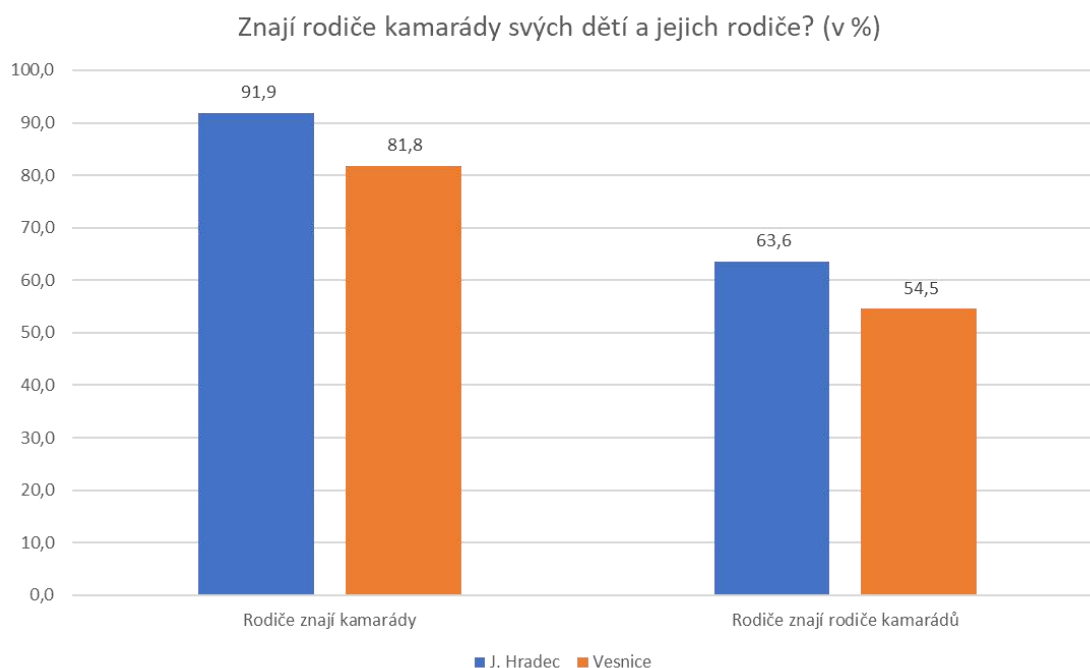
Výzkumná otázka: Ví rodiče více o svých dětech na venkově než ve městě?

Hypotéza: Rodiče na venkově jsou více informováni o tom, s kým se jejich děti stýkají než rodiče ve městě.

Již při prvním pohledu do grafu je vidět, že je to přesně naopak – lidé žijící ve městě vědí o kamarádech svých dětí a rodičích kamarádů svých dětí více než lidé z venkova. Vysvětlení by mohlo být takové, že rodiče venkovských dětí znají pouze kamarády z vesnice, ale kamarády svých dětí, z města, kde navštěvují školu již neznají. Hypotéza 3 je tedy **vyvrácena**.

Jak již bylo zmíněno, zde platí, že ve městě znají rodiče přátelé svých dětí a znají zároveň i rodiče. U děvčat je toto procento vyšší. Co je ale naprosto očekávatelné, je že s rostoucím věkem mládeže znalosti rodičů celkově klesají. Rodiče starších dětí znají jejich kamarády méně. Viz. tabulka č. 9 a č. 10.

Graf č. 4

5.4 Vliv rodiny na prevenci sociálně patologických jevů

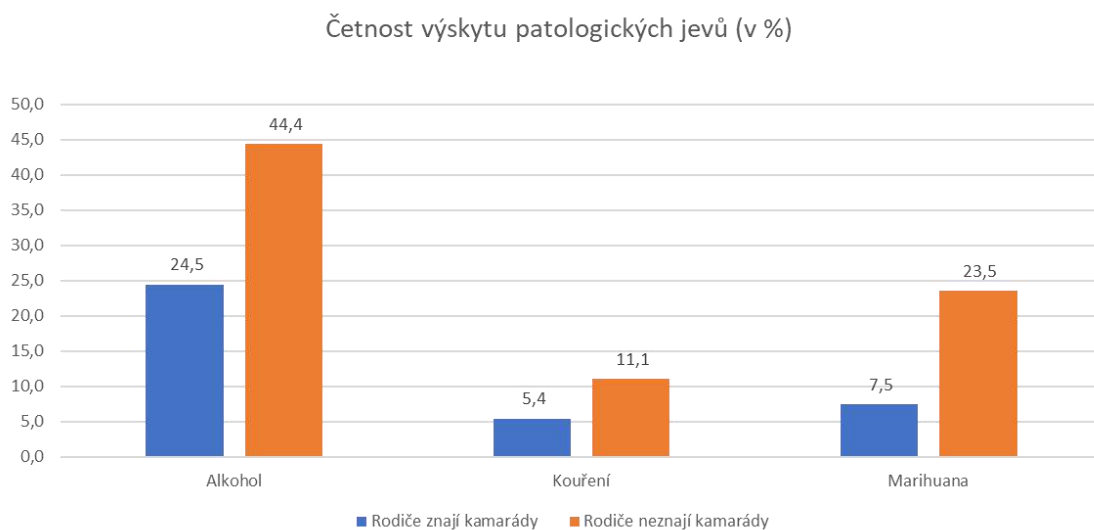
Výzkumná otázka: Mají děti ve fungující rodině se sociálně stabilním zázemím menší sklony k patologickým jevům?

Hypotéza: V rodinách, kde rodiče vědí více o svých dětech, objevuje se u dětí menší množství sociálně patologických jevů.

Informovanost rodičů o přátelích svých dětí

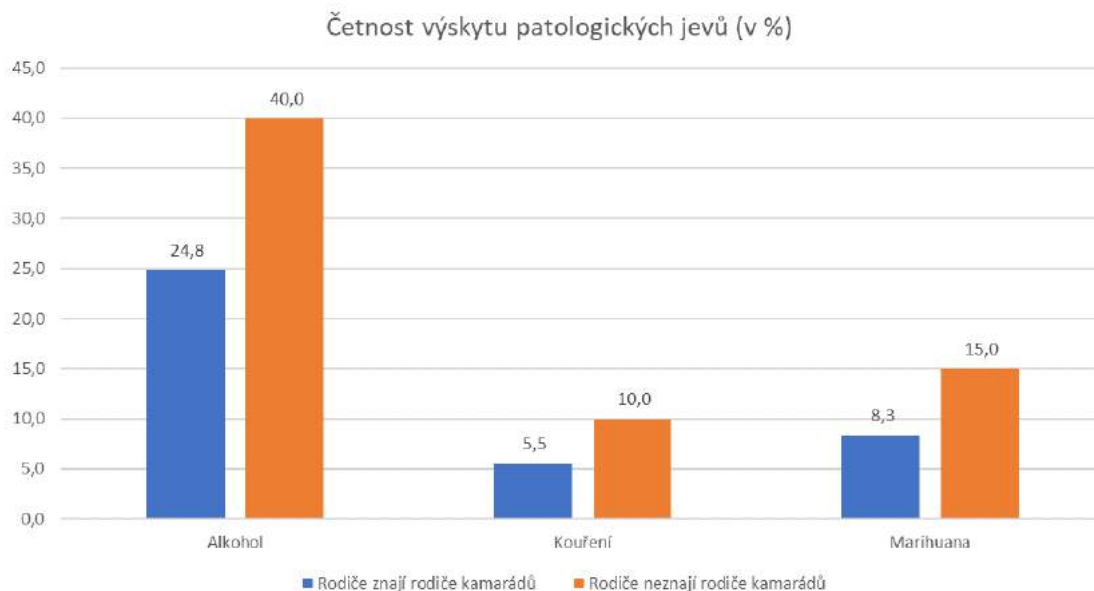
Jak je z grafů zřejmé, sociálně negativní jevy se objevují mnohem více v případech, kdy rodiče o svých dětech tolik nevědí. Přesněji tedy neznají přátele svých dětí. Toto potvrzuje i graf níže, jsou uvedena procenta patologických jevů v případech, kdy rodiče znají nebo neznají rodiče svých dětí. Tímto tedy považuji hypotézu č. 4 za **potvrzenou**.

Graf č.5

Informovanost rodičů o rodičích přátel svých dětí

Graf č. 6

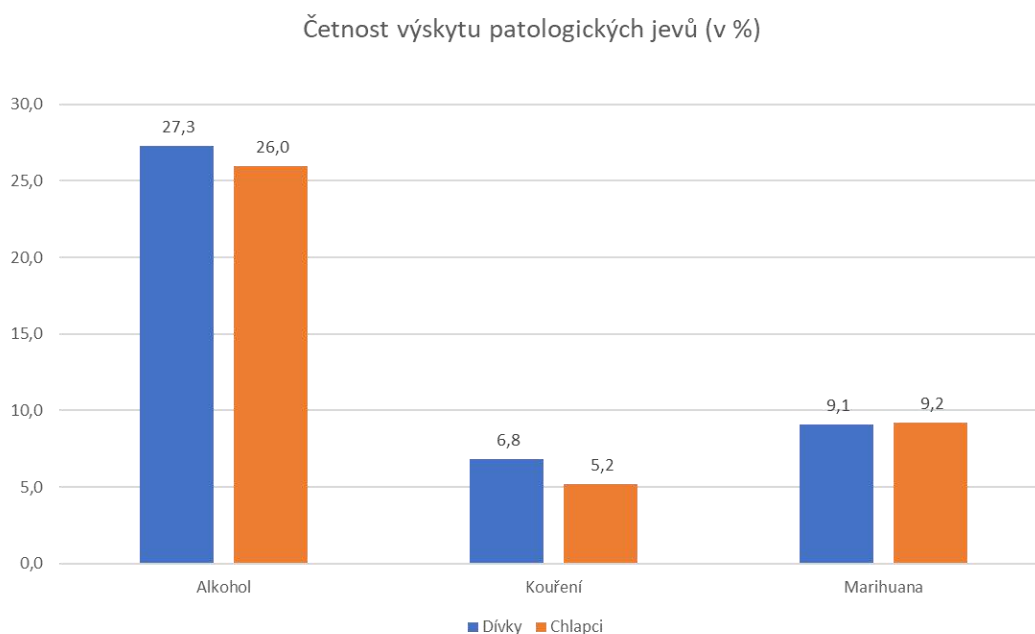

Výzkumná otázka: Objevují se sociálně patologické jevy více u chlapců než u děvčat?

Hypotéza 5: Sociálně patologické jevy se v tomto věku objevují více u chlapců než u děvčat

Jak lze vidět z grafu rozdíl mezi pohlavím zde jsou. Rozdíly nejsou zcela markantní. Ale u všech zkoumaných patologických jevů je procento jevů vždy vyšší u chlapců než u dívek. Hypotézu č. 5 tímto tedy **potvrzují**.

Graf č. 7

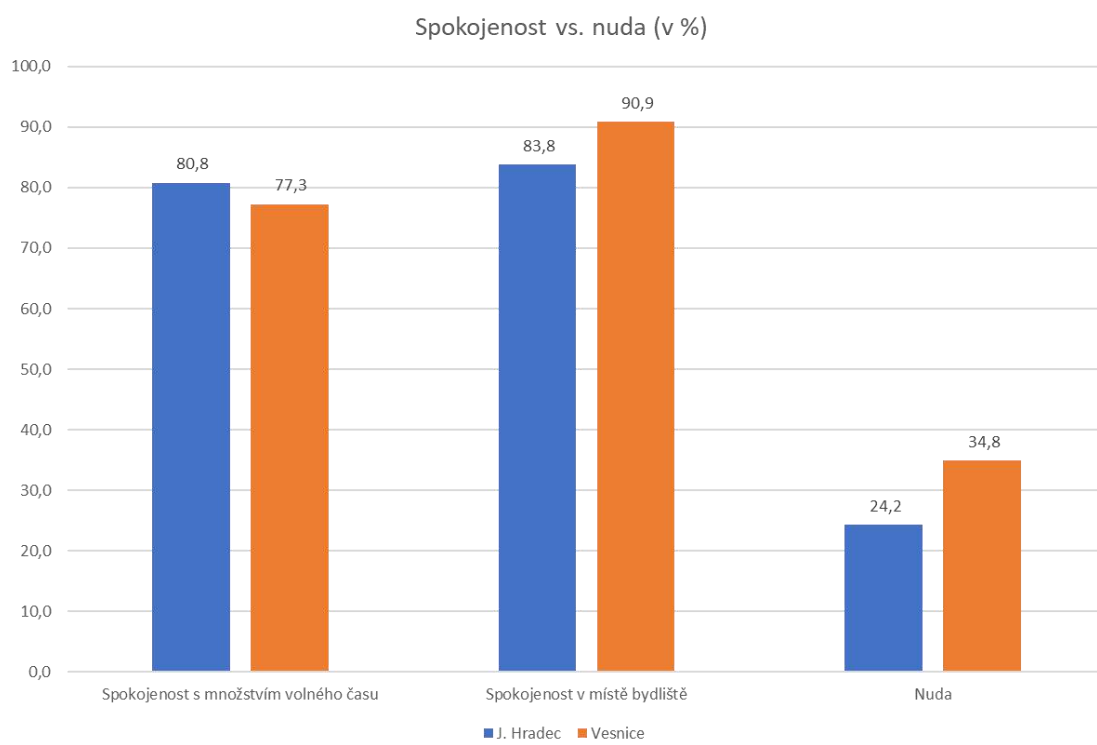
Výzkumná otázka: Souvisí spokojenost dětí s tím, zda děti bydlí ve městě nebo na venkově?

Hypotéza: Mezi spokojeností dětí na venkově a ve městě není statisticky významný rozdíl.

Jak lze v grafu č. 8 vidět, spokojenost dětí z města a z venkova spojena s množstvím svého volného času, zde prakticky není žádný rozdíl. Ve spokojenosti v místě bydliště uvádí spokojenost více mládež z venkova. Ovšem 3. graf uvádí, že se mládež z venkova nudí. Tudiž hypotézu č. 6 **nelze potvrdit**.

Graf č. 8

Závěr

Hlavním cílem mé práce bylo odpovědět na otázku, zda lze, v případě Jindřichova Hradce a okolí, identifikovat výrazné rozdíly mezi dětmi žijícími na venkově a ve městě, a to vzhledem k následujícím třem oblastem: trávení volného času, sociálně patologickým jevům a životní spokojenosti. V návaznosti na tato témata, jsem se snažila zjistit, jak Jindřichohradecká mládež vnímá a hodnotí svůj volný čas.

Bakalářská práce je rozdělena na dvě části. Teoretickou a praktickou. V teoretické části byly vymezeny základní týkající se problematiky vlivů působících na jedince. Teoretická část dále obsahuje definice prostředí, životního stylu, volného času, rodiny a patologických jevů.

Druhou částí je část empirického výzkumu. Zde jsem si prvně vymezila základní cíle šetření a formulovala základní otázky, ze kterých jsem si poté stanovila hypotézy. Na základě stanovených hypotéz jsem si vytvořila dotazník.

Tvorba mého dotazníku nebyla jednoduchá. V budoucnu se musím více zaměřit na zkoumaný cíl, a zaměřit se na to, co chci z dané otázky získat ještě před jejím položením. Při vyhodnocování jsem přišla na to, že jsem některé otázky měla špatně položené a nezískala jsem informaci, která by byla pro můj výzkum přínosná. Jako pozitivum musím uvést volbu většiny uzavřených otázek, se kterými se při vyhodnocování lépe pracovalo. Ovšem stěžejní částí praktické části byla analýza zjištěných výsledků a jejich vyhodnocení.

V první výzkumné otázce, zda je rozsah volného času stráveného na TV a internetu, závislý na věku, pohlaví, nebo místu bydliště? Jsem si stanovila dvě základní hypotézy 1/1 Neexistují statisticky významné rozdíly v rozsahu volného času stráveného na internetu a u TV mezi dvěma kategoriemi respondentů: chlapci – dívky, město – venkov. Tato hypotéza byla částečně potvrzena. Mezi respondenty sledující TV se prakticky žádné rozdíly neobjevují. Jinak je tomu u užívání internetu, kdy internet využívají spíše chlapci. 1/2 Mezi dětmi různého věku jsou v užívání internetu rozdíly. Tato druhá hypotéza ovšem potvrzena byla, se zvyšujícím věkem stoupá také užívání internetu.

Jako druhou výzkumnou otázku jsem si zvolila, zda je větší procento vzniků sociálně patologických jevů ve městě nebo na venkově? Z této otázky jsem vytvořila hypotézu, že

ve městě se vyskytuje větší procento sociálně patologických jevů než na venkově. Tato hypotéza mým výzkumným šetřením potvrzena nebyla a byla vyvrácena. Větší procento patologických jevů v mém šetření vyšlo na vesnici. Tento výsledek si vysvětluji tím, že na vesnici není tolik možností, jak se svým volným časem nakládat, tudíž mládež se nudí a experimentuje.

Třetí výzkumná otázka byla, zda ví rodiče více o svých dětech na venkově než ve městě? Z této otázky vycházející hypotéza - Rodiče na venkově jsou více informováni o tom, s kým se jejich děti stýkají než rodiče ve městě. Tato hypotéza byla také vyvrácena. Rodiče z města vědí více o tom, s kým se jejich dítě schází a o rodičích přátel svých dětí. Tento výsledek je pro mě velmi překvapivý, vzhledem k anonymitě vztahů ve městě. Tento jev si vysvětluji tím, že rodiče z venkova znají pouze okruh přátel svých dětí, kteří pochází z venkova. To, s kým se děti schází mimo bydliště například v místě, kam dojíždí do školy už nevědí.

Další výzkumnou otázkou bylo, zda mají děti ve fungující rodině se sociálně stabilním zázemím menší sklony k patologickým jevům. Hypotézu k této otázce jsem si stanovila takovou: V rodinách, kde rodiče vědí více o svých dětech, objevuje se u dětí menší množství sociálně patologických jevů. Tuto hypotézu jsem označila za potvrzenou, protože z výsledků šetření je zřejmé, že u dětí, kde jsou rodiče informováni se vyskytuje méně patologických jevů.

Jako další výzkumnou otázku jsem zvolila, zda se objevují sociálně patologické jevy více u chlapců než u děvčat. Z toho vycházející hypotéza – Sociálně patologické jevy se v tomto věku objevují více u chlapců než u děvčat. Tuto hypotézu jsem označila také za potvrzenou. Z výsledků bylo zřejmé, že větší procento konzumentů nelegálních látek je z řad chlapců. I když se nejednalo o zcela markantní rozdíl.

Mou poslední výzkumnou otázkou bylo, zda souvisí spokojenost dětí s tím, zda děti bydlí ve městě nebo na venkově. Vycházející hypotéza – Mezi spokojeností dětí na venkově a ve městě není statisticky významný rozdíl. Mezi mládeží z města a venkova ve spokojenosti s množstvím svého volného času nejsou zcela zásadní rozdíly, mládež z venkova i z města uvádí prakticky ve stejných procentech, že jsou spokojeni. Ve srovnání, zda jsou spokojeni s místem bydlištěm uvádí spokojenost více mládež

z venkova. Ovšem dále uvádí, že se v místě svého bydliště nudí. Tento jev si vysvětlují tím, že na venkově je méně možností, jak se svým volným časem nakládat.

Prostřednictvím mého šetření jsem získala určité zkušenosti. Výsledky empirického výzkumu pro mě nebyli zcela překvapující, je vidět, že venkov a město v dnešním urbanizovaném světě již nemají zásadní rozdíly, jako tomu bylo v minulosti. Data vzniklá z empirického šetření byla zajímavá a v některých dílčích výsledcích i poměrně překvapivá. Obecně jsem byla mile překvapena, že procenta negativních jevů mezi žáky druhého stupně nebyla tak vysoká, jak jsem očekávala.

Seznam literatury:

ČÁP, Jan. *Psychologie výchovy a vyučování*. Praha: Karolinum, 1993. ISBN 80-7066-534-3.

FISCHER, Slavomil a Jiří ŠKODA. *Sociální patologie: analýza příčin a možnosti ovlivňování závažných sociálně patologických jevů*. Praha: Grada, 2009. *Psyché (Grada)*. ISBN 978-80-247-2781-3.

GAJDOŠOVÁ, Eva; HERÉNYIOVÁ, Gabriela. *Rozvíjení emoční inteligence žáků: prevence šikanování, intolerance a násilí mezi dospívajícími*. Vyd. 1. Praha: Portál, 2006, 324 s. ISBN 80-736-7115-8.

GULOVÁ, L. *K možnostem uplatnění sociálních a volnočasových pedagogů*. In. NĚMEC, J. a kol. *Kapitoly ze sociální pedagogiky a pedagogiky volného času*. Brno: Paido, 2002. s. 113-119. ISBN 80-7315-012-3.

HARDY, Mária; MŮHLPARCH, Pavel; DUDÁŠOVÁ, Terézia. *Sociální patologie rodiny*. Vyd.1. Editor Brno: Institut mezioborových studií Brno, 2011, 340 s. ISBN 978 808-7182-M178.

HAVLÍK, Radomír; KOŤA, Jaroslav. *Sociologie výchovy a školy*. Vyd. 2. Praha: Portál, 2007, 174 s. ISBN 978-80-7367-327-7.

HELUS, Zdeněk. *Osobnost a její vývoj*. Praha: Univerzita Karlova, 2003. *Texty pro distanční studium*. ISBN 80-7290-125-7.

HOFBAUER, Břetislav. *Děti, mládež a volný čas*. Praha: Portál, 2004. ISBN 8071789275.

JANDOUREK, Jan. *Úvod do sociologie*. Praha: Portál, 2003. ISBN 80-7178-749-3.

JEDLIČKA, Richard. *Děti a mládež v obtížných životních situacích: nové pohledy na problematiku životních krizí, deviací a úlohu pomáhajících profesí*. Vyd. 1. Praha: Themis, 2004, 478 s. ISBN 80-731-2038-0.

JŮVA, Vladimír. *Úvod do pedagogiky*. 2. rozš. vyd. Brno: Paido, 1995. *Edice pedagogické literatury*. ISBN 80-85931-06-0

KOZÁK, Jiří T., Josef RICHTER a Ivan PFEIFER. Rizikový faktor kouření. Praha: KPK, 1993. ISBN 80-85267-42-x

KAPLÁNEK, Michal. Čas volnosti - čas výchovy: pedagogické úvahy o volném čase. Praha: Portál, 2012. ISBN 978-80-262-0450-3.

KRAUS, Blahoslav a Věra POLÁČKOVÁ. Člověk - prostředí - výchova: k otázkám sociální pedagogiky. Brno: Paido, 2001. ISBN 80-7315-004-2.

KRAUS, Blahoslav. Společnost, rodina a sociální deviace. Hradec Králové: Gaudeamus, 2014. Recenzované monografie. ISBN 978-80-7435-411-3.

KRAUS, Blahoslav a Jolana HRONCOVÁ. Sociální patologie. Vyd. 2. Hradec Králové: Gaudeamus, 2010. ISBN 978-80-7435-080-1.

KRAUS, Blahoslav. Základy sociální pedagogiky. Vyd. 2. Praha: Portál, 2014. ISBN 978-80-262-0643-9.

KREBS, Vojtěch a Jaroslava DURDISOVÁ. Sociální politika. Praha: Codex Bohemia, 1997-. ISBN 978-80-7357-276-1.

MATOUŠEK, Oldřich; MATOUŠKOVÁ, Andrea. Mládež a delikvence: možné příčiny, struktura, programy prevence kriminality mládeže. Vyd. 3., aktualiz. Praha:

MUNKOVÁ, Gabriela. Sociální deviace: (přehled sociologických teorií). Praha: Karolinum, 2001. ISBN 80-246-0279-2.

MUSIL, Jiří, Sociologie pro architekty a urbanisty I. Praha: ČVUT, 1982

NEŠPOR, K.; CSÉMY, L. Alkohol, drogy a Vaše děti. 3. rozšířené vydání. Praha: Sportpropag, a. s., 1995. 160

PÁVKOVÁ, Jiřina. Pedagogika volného času. Vyd. 3., aktualiz. Praha: Portál, 2002. ISBN 80-7178-711-6.

POLIAKOVÁ, Eva a Peter ONDREJKOVIČ. Protidrogová výchova. Bratislava: Veda, 1999. ISBN 80-224-0553-1.

Presl, J.: 1995. Drogová závislost. Může to být i Vaše dítě. MAXDORF: Praha. ISBN: 80-85800-25-X.

PROCHÁZKA, Miroslav. Sociální pedagogika. Praha: Grada, 2012. Pedagogika (Grada). ISBN 978-80-247-3470-5.

PRŮCHA, Jan, Jiří MAREŠ a Eliška WALTEROVÁ. Pedagogický slovník. 4. aktualiz. vyd. Praha: Portál, 2003. ISBN 80-7178-772-8.

ŘÍČAN, Pavel. Cesta životem: [vývojová psychologie] : přepracované vydání. 3. vyd. Praha: Portál, 2014. ISBN 978-80-262-0772-6.

SOBOTKOVÁ, Irena. Psychologie rodiny. Praha: Portál, 2001. ISBN 80-7178-559-8.

SOCHŮREK, Jan. Úvod do sociální patologie. Liberec: Technická univerzita v Liberci, 2009. ISBN 978-80-7372-448-1

ŠMÍDOVÁ MATOUŠOVÁ a Lucie MARKVARTOVÁ. Vizuální představy o české společnosti 1989-2009 v kolektivní paměti: Město a venkov v obrazech a v příbězích o obrazech. 2011, č. 54

VÁGNEROVÁ, Marie. Vývojová psychologie I.: dětství a dospívání. Praha: Karolinum, 2005. ISBN 80-246-0956-8.

Seznam příloh

Dobrý den,

Jsem studentkou Jihočeské univerzity, Teologické fakulty v oboru Pedagogika volného času.

Ve své bakalářské práci se zaměřuji na volný čas mládeže v Jindřichově Hradci a okolí.

Dotazník je zcela anonymní. Předem moc děkuji za vyplnění.

1. Pohlaví
  - a) Žena
  - b) Muž

2. Věk?

3. Bydliště?
  - a) Jindřichův Hradec – město
  - b) Obec v blízkém okolí Jindřichova Hradce

4. Kolik máš průměrně volného času:
- během školního dne?
  - a) Méně než hodinu
  - b) 1-2 hodiny
  - c) 2-3 hodiny
  - d) 3-4 hodiny
  - e) 4 a více hodin

5. Kolik máš průměrně volného času:
- Během dne o víkendu?
  - a) Méně než hodinu
  - b) 1-2 hodiny
  - c) 2-3 hodiny
  - d) 3-4 hodiny
  - e) 4 a více hodin

6. Jsi s množstvím svého volného času spokojený/á?
  - a) Ano
  - b) Ne

7. Po škole
  - a) Jdu/jedu ihned domů
  - b) Zdržím se s kamarády

8. Ví tvoji rodiče, s kým se zdržuješ po škole? Pokud ne, uveď proč?
- a) Ano
  - b) Ne
9. Znají tvoji rodiče tvé kamarády?
- a) Ano
  - b) Ne
10. Znají se tvoji rodiče s rodiči tvých kamarádů?
- a) Ano
  - b) Ne
11. Navštěvuješ nějaký zájmový útvar (kroužek)?
- a) Ano
  - b) Ne
12. Piješ alkohol?
- a) Ano
  - b) Ne
13. V kolika letech si poprvé ochutnal alkohol? (uveď číslovku)
14. Kouříš?
- a) Ano
  - b) Ne
15. V kolika letech si poprvé ochutnal cigaretu?
16. Ochutnal/a si někdy marihuanu?
- a) Ano
  - b) Ne
17. Využíváš ve svém volném čase internet?
- a) Ano
  - b) Ne
18. Kolik času denně strávíš u PC, mobilu či tabletu?
19. Kolik času denně strávíš u TV?

a) Méně než hodinu

b) 1–2 hodiny

c) 2–3 hodiny

d) 3 a více hodin

20. Jsi spokojený v místě svého bydliště?

a) Ano

b) Ne

21. Nudíš se v místě tvého bydliště z důvodu nedostatku příležitostí, jak své plány a zájmy realizovat?

a) Ano

b) Ne

Abstrakt

KORANDOVÁ, K. Trávení volného času mládeže v Jindřichově Hradci a okolí, České Budějovice 2020. Bakalářská práce. Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích. Teologická fakulta. Katedra pedagogiky. Vedoucí práce doc. Michal Kaplánek, Th.D.

Klíčová slova: prostředí, venkov, město, volný čas, rodina, sociálně patologické jevy

Bakalářská práce se zabývá trávením volného času mládeže v Jindřichově Hradci a okolí. Teoretická část se skládá ze 3 základních okruhů – prostředí, rodina a sociálně patologické jevy. V kapitolách jsou vymezeny základní pojmy k pochopení vlivů působících na jedince. Dále se zabývám rodinou a negativními jevy společnosti. Práce rovněž popisuje psychický a z části i fyzický vývoj adolescenta a jedince v mladší dospělosti. Praktická část se zabývá vyhodnocením dotazníků. Získaná data z dotazníku jsou dále zpracována. Dotazník vyplňovali žáci dvou základních škol v Jindřichově Hradci. V dotazníku jsem se zabývala otázkami vycházející z teorie. Výsledky jsou shrnuty v závěru práce.

Abstract

How young people spend their leisure time in Jindrichuv Hradec and its surroundings

Keywords: environment, countryside, city, leisure time, family, socially negative phenomena

The bachelor thesis deals How young people spend their leisure time in Jindrichuv Hradec. The theoretical part consists of three basic chapters – environment, family and socially negative phenomena. The chapters define the basic concepts to understand the effects on individuals. Further more family and socially negative phenomems. The thesis also describes the psychological and physical development in particular. The practical part deals with the evaluation of the questionnaire. The data obtained from the questionnaire are compared. The questionnaire I was answered students from two primary school in Jindrichuv Hradec. In the questionnaire, I was dealing with issues based on theory. The results are summarized in the conclusion.